

Vlaams
Parlement

stuk **1954** (2012-2013) – Nr. 2
ingediend op 13 mei 2013 (2012-2013)

Nota van de Vlaamse Regering

Conceptnota over de vernieuwing van het Kunstendecreet en beleidskader kunsten

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van de heer Bart Caron

over een vernieuwd Kunstendecreet

Hoorzittingen

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door mevrouw Yamila Idrissi en de heer Marius Meremans

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Philippe De Coene.

Vaste leden:

de heer Paul Delva, mevrouw Els Kindt, de heren Johan Verstreken, Veli Yüksel;
de heren Johan Deckmyn, Chris Janssens, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Jo De Ro;
de heren Philippe De Coene, Chokri Mahassine;
mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck, de heer Marius Meremans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

de dames Vera Jans, Tinne Rombouts, de heer Johan Sauwens, mevrouw Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Jan Penris, Wim Van Dijck;
de heren Peter Gysbrechts, Bart Tommelein;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Jan Roegiers;
de heren Wilfried Vandaele, Kris Van Dijck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Stukken in het dossier:

1954 (2012-2013) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

1812 (2012-2013) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

INHOUD

I.	Hoorzitting van 18 april 2013, voormiddag.....	5
1.	Toelichting door prof. Annick Schramme van het onderzoek Verfondsing in Vlaanderen – onderzoek naar de wenselijkheid van (verdere) verfondsing van het Vlaamse kunstenlandschap	5
1.1.	Voorafgaande beschouwingen.....	5
1.2.	Opzet en structuur van het onderzoek	5
1.3.	Bespreking van de verschillende modellen per land.....	6
1.3.1.	Verenigd Koninkrijk en de Arts Council England	6
1.3.2.	Het Deense arm's length-systeem	7
1.3.3.	Het Catalaanse experiment.....	7
1.3.4.	Het Nederlandse gemengde systeem.....	8
1.4.	Afwegingskader: voor- en nadelen van verfondsing	8
1.5.	Relatie met de politiek en het beleid.....	9
1.6.	Relatie met de sector	9
1.7.	Governance en financieel management	10
1.8.	Mogelijke scenario's.....	10
1.8.1.	Aanpassing Kunstendecreet.....	10
1.8.2.	Oprichting Arts Council.....	11
1.8.3.	Gemengd systeem.....	11
1.9.	Slotbeschouwing.....	12
2.	Uiteenzetting door mevrouw Heidi De Nijn en de heer Herman Baeten, sectorraad Kunsten en Erfgoed	12
3.	Vragen van de commissieleden en antwoorden van mevrouw Schramme, mevrouw De Nijn en de heer Baeten.....	15
II.	Hoorzitting van 18 april 2013, namiddag	19
1.	Uiteenzetting door de heer Jerry Aerts, voorzitter van het overleg van de kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap.....	19
2.	Uiteenzetting door mevrouw An Moons, SMIT VUB.....	20
3.	Uiteenzetting door de heer Tom Vanthienen, Vereniging van de Vlaamse Provincies.....	24
4.	Uiteenzetting door mevrouw Hilde Plas, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten	24
5.	Uiteenzetting door mevrouw Leen De Spiegelaere en de heer Hugo Vanden Driessche, Brussels Kunstenoverleg	25
6.	Vragen van de commissieleden en antwoorden van de heer Aerts, mevrouw Moons, de heer Vanthienen, mevrouw Plas, mevrouw De Spiegelaere en de heer Vanden Driessche.....	26

III. Hoorzitting van 25 april 2013.....	33
1. Uiteenzetting door de heren Stefaan De Ruyck en Wouter Hillaert, leden van de Expertencommissie	33
2. Uiteenzetting door de heer Bart Demuyt, voorzitter van de advies- commissie Kunsten.....	34
3. Uiteenzetting van de standpunten van het overleg Kunstenorganisaties, de Vereniging Organisaties Beeldende Kunst en het Nieuw Internationaal Cultureel Centrum.....	35
4. Uiteenzetting door de heer Maarten Quaghebeur, MuziekOverleg	38
5. Uiteenzetting door mevrouw An De Bisschop en mevrouw An Van Den Bergh, directeur en stafmedewerker Demos	40
6. Uiteenzetting door het Vlaams Theater Instituut, het Instituut voor Beeldende, Audiovisuele en Mediakunst en het Muziekcentrum Vlaanderen	43
7. Vragen van de commissieleden en antwoorden van de Expertencommissie, de adviescommissie Kunsten, VOBK, oKo, NICC, MuziekOverleg, Demos, VTi, BAM en Muziekcentrum Vlaanderen.....	46

Bijlage: zie [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be/dossierpagina) op www.vlaamsparlement.be

Met het oog op de aanpassing van het Kunstendecreet werden bij het Vlaams Parlement twee conceptnota's ingediend. Het betreft de conceptnota voor nieuwe regelgeving over een vernieuwd Kunstendecreet, ingediend door de heer Bart Caron (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1812/1), en de conceptnota over de vernieuwing van het Kunstendecreet en het beleidskader kunsten, ingediend door mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1954/1).

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media organiseerde op 21 maart 2013 een gedachtewisseling, waarbij beide conceptnota's door de indieners werden toegelicht.

Op 18 en 25 april 2013 organiseerde de commissie hoorzittingen met verschillende vertegenwoordigers uit de kunstensector. Het verloop van deze hoorzittingen wordt in onderstaand verslag weergegeven.

I. HOORZITTING VAN 18 APRIL 2013, VOORMIDDAG

1. Toelichting door prof. Annick Schramme van het onderzoek Verfondsing in Vlaanderen – onderzoek naar de wenselijkheid van (verdere) verfondsing van het Vlaamse kunstenlandschap

Mevrouw *Annick Schramme* presenteert vandaag de krachtlijnen van haar onderzoek naar de wenselijkheid van een verdere verfondsing van het Vlaamse kunstenlandschap. Deze vraag gaat verder dan het debat over de herziening van het Kunstendecreet. Ze zal dus het huidige beleidsmodel zelf bevragen. Bij een discussie over de herziening van het Kunstendecreet blijft men immers te vaak binnen hetzelfde systeem denken.

1.1. Voorafgaande beschouwingen

Eerst gaat de spreker in op een aantal percepties. (1) In de kunstensector en in de politiek is er een zekere angst om zaken op afstand te plaatsen. Men vreest namelijk dat de sector door de grotere afstand zou vervreemden van de overheid en dat de overheid hierdoor makkelijker zal besparen. Die perceptie is in elk geval niet te bewijzen op basis van feiten. In Nederland zou de verfondsing in de kunstensector hebben geleid tot een vervreemding van de overheid, en daardoor zou de overheid gemakkelijker geneigd zijn tot besparingen. In Nederland is er echter meer bespaard op de grote culturele basisinfrastructuur dan op de fondsen. De respondenten in Nederland hebben bevestigd dat de besparingen niets te maken hebben met de verfondsing. De verantwoordelijkheid lag vooral bij de sector zelf. (2) Bij een verfondsing wordt de kans op politieke beïnvloeding beperkt, maar dat betekent niet dat ook de politieke betrokkenheid moet afnemen. In de kunstensector is er een grote vraag naar politieke betrokkenheid, in de zin van inhoudelijke betrokkenheid. (3) In Vlaanderen focust het debat iets te veel op de schottenloosheid. Het Kunstendecreet heeft niet echt een schottenloos kunstenveld gerealiseerd. Er zijn wel interdisciplinaire projecten, maar daarvoor zijn in het kader van de verfondsing wel oplossingen te bedenken.

Een belangrijke afweging is of men kiest voor een integraal beleid of voor een beleid op maat van de diverse sectoren. In haar huidige vorm kiest de conceptnota van minister Schauvliege vooral voor de integrale benadering en wordt het Kunstendecreet als zodanig gehandhaafd.

1.2. Opzet en structuur van het onderzoek

Het onderzoek bestond uit verschillende delen. De onderzoeksvraag betrof de wenselijkheid van een of meerdere nieuwe fondsen in de kunstensector. Het onderzoek is gebaseerd op de analyse van een aantal buitenlandse cases, die mee geselecteerd werden door de stuurgroep van het onderzoek. De cases werden zo grondig mogelijk onderzocht, binnen

de beschikbare periode van drie maanden. Dat onderzoek gebeurde op basis van literatuur en van een dertigtal interviews met experts in de verschillende landen. Er werd ook een afwegingskader opgesteld met de voor- en nadelen van de verfondsing. Ook de kritische succesfactoren voor de huidige fondsen, namelijk het Vlaams Audiovisueel Fonds en het Vlaams Fonds voor de Letteren, die ondertussen al meer dan tien jaar bestaan, werden op een rijtje gezet. Over het algemeen zijn deze fondsen succesvol. Ze worden gedragen door de sector en ze functioneren efficiënt. Ten slotte worden een aantal mogelijke scenario's voorgesteld.

Het theoretische luik is gebaseerd op het generische arm's length-continuüm, een model dat werd ontwikkeld door de IFACCA. Het basiscriterium is de mate van invloed die een overheid heeft op het ondersteunen van de sector. Dat kan men uitzetten op een continuüm. Aan de ene kant heeft men het ministeriële systeem waarbij de minister beslist, al dan niet bijgestaan door beoordelingscommissies. Aan het andere uiteinde heeft men het zogenaamde arm's length-systeem waarbij de subsidiëring op afstand wordt geplaatst, door de oprichting van een arts council, een agentschap of een fonds. De juridische vorm kan verschillen, maar hoe dan ook wordt de subsidiëring op afstand geplaatst. De uiteinden van het continuüm komen in de onderzochte cases niet voor, al hellen de cases altijd wel over naar een van beide systemen.

Een fonds is een organisatie die een bepaalde mate van onafhankelijkheid geniet ten opzichte van de politiek en die als voornaamste taak heeft het bieden van financiële ondersteuning aan een deel van de kunsten in een bepaald geografisch gebied. De fondsen kunnen echter ook bepaalde andere rollen vervullen.

1.3. Bespreking van de verschillende modellen per land

Er zijn verschillende modellen per land. Geen enkel land heeft een zuiver arm's length-model. Engeland en Denemarken zitten het dichtst bij een arm's length-systeem. Catalonië heeft veeleer een ministerieel systeem. Een poging om een arts council op te richten is er in 2008 faliekant afgelopen. Nederland hanteert het gemengde model. In alle landen is het systeem in beweging. Daarom is het te vroeg om de veranderingen al te evalueren.

Het analysekader houdt rekening met de context en met drie belangrijke dimensies, namelijk de relatie tussen het fonds en de politiek, de relatie tussen het fonds en de sector en de governance van het systeem, namelijk het management, de interne organisatie (de procedure) en het financiële aspect. Er werd ook rekening gehouden met een aantal belangrijke discussiethema's in Vlaanderen. Kiest men voor een structurele of voor een projectmatige opdeling? Kiest men voor een sectorale benadering of een functiebenadering? Andere belangrijke thema's zijn interdisciplinariteit, de internationale werking en de creatieve industrie.

1.3.1. Verenigd Koninkrijk en de Arts Council England

Het Verenigd Koninkrijk volgt, sinds de Tweede Wereldoorlog, het model van de Arts Council. In de jaren 1990 werd er naast de Engelse, ook een Schotse en een Welshe council opgericht. Daar is het cultuurbeleid dus volledig op afstand geplaatst. In Vlaanderen is er een sectorale verfondsing, in het Verenigd Koninkrijk is er een enkele Arts Council met verschillende subcommissies. De financiering is gebaseerd op een driejaarlijkse beheersovereenkomst met de overheid. Het geld is afkomstig van de overheid, maar ook van de Nationale Loterij. Door dat geld kon trouwens een groot deel van de besparingen worden opgevangen. De ACE is ook samengesteld op regionale basis. Vanaf 2009 is er wel een tendens tot centralisatie. Het aantal regio's van de Arts Council werd verminderd van negen naar vier. De ACE werd ook samengevoegd met de Council for Museums, Libraries and Archives, dus met de erfgoedsector.

Binnen de ACE werd in 2012 een nieuw strategisch kader ontwikkeld, de National Portfolio. Daarin werd een soort van culturele basisinfrastructuur gedefinieerd, zoals in Nederland. Die basisinfrastructuur omvat 696 organisaties. Dat zijn de instellingen die op een meer continue basis subsidie behoeven en die beantwoorden aan een maatschappelijke nood. Dat is dus een vrij brede definitie. De ACE is echter niet verantwoordelijk voor het buitenlands cultuurbeleid: dat blijft een verantwoordelijkheid van de British Council.

1.3.2. Het Deense arm's length-systeem

Denemarken kent ook een systeem op afstand. Dit systeem is ontstaan in de jaren 1960 bij de oprichting van een afzonderlijk Ministerie van Cultuur. Op vraag van de sector van de beeldende kunsten werd toen een kunstenfonds opgericht. In 2003 werd er naast dat kunstenfonds ook een kunstenraad opgericht. Daarbij werden de commissies, eigenlijk de fondsen, voor de verschillende sectoren, namelijk muziek, podiumkunsten, literatuur en beeldende kunst, samengevoegd. Het kunstenfonds werkt vooral met beurzen voor artiesten en baseert zich daarbij op de verdiensten van de artiest. De kunstenraad geeft projectsubsidies aan organisaties binnen die diverse disciplines. Daarnaast is er nog het cultuuragentschap. Dat is de administratie, die men kan vergelijken met het intern verzelfstandigd agentschap Kunsten en Erfgoed in Vlaanderen. Het Deense cultuuragentschap is recent ook uitgebreid met de sectoren erfgoed, bibliotheken en media. Het cultuuragentschap zorgt voor de administratieve ondersteuning van het kunstenfonds en de kunstenraad. Het staat ook in voor de promotie van de kunsten in het buitenland. Op basis van het Liebst-rapport, een evaluatie in 2011, wil men nu de kunstenraad en het kunstenfonds samenvoegen tot een nieuw kunsteninstituut. Dat zal van start gaan in 2014. Zo wil men de overlap tussen de financieringsstromen voorkomen en een betere communicatie realiseren.

In Denemarken heeft de kunstenaar een vrij hoge status. Het kunstenfonds geeft bijvoorbeeld levenslange beurzen aan kunstenaars met bepaalde verdiensten. Bij zijn of haar overlijden blijft de weduwe of de weduwnaar een beroep doen op die beurs. In de toekomst zal dat systeem wel herzien worden.

Het huidige kunstenfonds en de huidige kunstenraad bevinden zich niet echt op arm's length. Er is immers een politieke afvaardiging in het bestuur van beide fondsen. De kunstenaarsverenigingen zijn ook vertegenwoordigd in de raad van vertegenwoordigers. Het cultuuragentschap zorgt voor de administratieve ondersteuning. Slechts een derde van de kunstfinanciering is op arm's length, op nationaal niveau, georganiseerd. De rest van de subsidies is eigenlijk gedecentraliseerd naar het regionale of lokale niveau. Het Deense systeem is dus een mix van arm's length, politiek interventionisme en corporatisme.

1.3.3. Het Catalaanse experiment

In Catalonië is er een heel ander systeem. Daar speelt de cultuuradministratie een belangrijke rol in de subsidiëring van de kunstensector. Bij de verkiezingen van 2003 heeft de kunstensector een kunstenplatform opgericht waarbij er gevraagd werd naar de oprichting van een arts council. De aantredende regering is dat idee gevolgd, en de CoNCA werd in 2008 bij wet opgericht. Deze CoNCA is verantwoordelijk voor de ondersteuning van projecten op basis van een peer evaluation. Het was in feite de bedoeling het probleem van het cliëntelisme aan te pakken, maar dat is om diverse redenen mislukt. Daarom werd de CoNCA in 2011, bij het aantreden van de nieuwe regering, gereduceerd tot een soort van adviesorgaan. Het zwaartepunt voor de toekenning van subsidies ligt dus opnieuw bij de administratie.

De mislukking van die hervorming in Catalonië had onder andere te maken met de houding van de culturele sector die vertrok van een voluntaristische aanpak, maar niet volwassen genoeg omging met de pas verworven autonomie. Bij de oprichting van de

CoNCA werden nieuwe procedures ontwikkeld en ontstonden nieuwe subsidiestromen. De verliezers gingen echter opnieuw aankloppen bij de politiek. Het debat werd op een sterk partijpolitieke manier gevoerd. Blijkbaar was het draagvlak binnen de politiek en binnen de sector onvoldoende groot om een dergelijke systeemverandering te kunnen doorvoeren. Er was ook een gebrek aan goed leiderschap en aan goed governance. De voorzitter en de directeur van het fonds hebben niet gezorgd voor een goede communicatie. De voorzitter was een autoritaire figuur en de raad van bestuur was niet evenwichtig samengesteld. De leden waren hoofdzakelijk belangrijke kunstenaars in plaats van mensen met beleidsmatige ervaring op het domein cultuur. Al deze factoren hebben geleid tot een mislukking van het experiment. Daardoor is deze discussie voor de komende jaren in de koelkast geplaatst.

1.3.4. Het Nederlandse gemengde systeem

In Nederland is er een gemengd systeem. Onlangs werd de culturele basisinfrastructuur gedefinieerd die onder het toezicht staat van de overheid. De minister beslist dus over de subsidies, weliswaar geadviseerd door een raad voor cultuur. Het is ook de bedoeling om te werken met pools van experts. Behalve die culturele basisinfrastructuur zijn er ook de fondsen. In Nederland is de verfondsing gebeurd in twee fasen. Eerst waren er alleen fondsen voor projectsubsidies. Na het definiëren van de basisinfrastructuur, was er in een tweede fase een verfondsing voor de rest van de sector (dus niet alleen voor de projectsubsidies maar ook voor een aantal structureel gesubsidieerde organisaties). Het gaat om die onderdelen van de sector die meer dynamisch zijn en minder gebonden aan een vaste infrastructuur. Daarover kan de sector dan zelf oordelen. Een nadeel van dit systeem is dat de administratie niet goed weet wat er allemaal gebeurt bij de fondsen. Niemand heeft nog een totaalbeeld van het veld. Het gevaar bestaat ook dat sommige organisaties van de culturele basisinfrastructuur op hun lauweren zullen gaan rusten. Daarom moet de basisinfrastructuur regelmatig herbekeken worden. Er moet voldoende in- en uitstroom mogelijk blijven. Er moet ook een band blijven bestaan tussen de basisinfrastructuur en het beweeglijke deel van de sector.

Vroeger bestonden er in Nederland een hele reeks fondsen en stichtingen. Denk maar aan de Mondriaanstichting naast het Fonds voor de Beeldende Kunst. Die situatie was historisch gegroeid. In de tweede fase van de verfondsing heeft men die fondsen meer geclusterd. Zo zijn er vier fondsen ontstaan, onder meer één fonds voor de podiumkunsten en een fonds voor de creatieve industrie. Ook de benadering is veranderd. Men heeft de opdeling tussen structurele en projectmatige werking herbekeken. De Nederlandse term ketenbenadering komt min of meer overeen met de Vlaamse term functiebenadering, een centraal begrip in de herziening van het Kunstendecreet. Nederland kent een traditie van beleid op afstand, op basis van het Thorbecke-principe. In de praktijk klopt dat echter niet langer. De vrijheid is namelijk erg relatief geworden omdat de minister, in de tweede fase van de verfondsing, een duidelijk beleidskader heeft opgelegd aan de fondsen. De discussie over de schottenloosheid is volgens de respondenten een semantische discussie. De interdisciplinariteit kan worden opgevangen door de flexibele werking van de fondsen zelf. Er kunnen namelijk afspraken worden gemaakt binnen of tussen de fondsen. Fondsen kunnen hun reglementering trouwens ook op korte termijn aanpassen. De moedersectoren bestaan nog altijd en zijn geënt op de kunstopleidingen. De verfondsing heeft volgens de respondenten niet bijgedragen tot een vervreemding van de politiek.

1.4. Afwegingskader: voor- en nadelen van verfondsing

Zoals reeds gezegd werd er een afwegingskader uitgewerkt met de voor- en nadelen van de verfondsing. Voor de verschillende dimensies werden telkens de argumenten pro en contra en de nuanceringen aangehaald. De term verfondsing verwijst steeds naar een sectorale verfondsing. In de scenario's werd ook de vraag naar de oprichting van een enkele arts council meegenomen, maar door de oprichting van het VAF en van het VFL werd er in

feite al gekozen voor sectorale verfondsing. Het is dus logisch dat men in die redenering doorgaat. Op dit ogenblik ontbreekt ook het politieke draagvlak om alles op afstand te plaatsen.

1.5. *Relatie met de politiek en het beleid*

Mevrouw Schramme gaat verder in op de relatie tussen politiek en beleid. Binnen deze dimensie ziet ze de volgende voordelen. Vooreerst is politieke beïnvloeding op het niveau van de concrete subsidiedossiers niet meer mogelijk bij een fonds. Binnen het Kunsten-decreet bestaat daartoe een structurele mogelijkheid, namelijk in de laatste fase van de procedure. Het hangt van de minister af of men daar al dan niet op ingaat. Een tweede voordeel is dat de rollen van de sector, van een fonds en van de minister, bij een verfondsing beter afgelijnd worden. De rol van het fonds kan duidelijk gedefinieerd worden via een beheersovereenkomst en bovendien is er de jaarlijkse verantwoording in het parlement. Een fonds kan ook relaties aanknopen met verschillende ministers om zijn doelstellingen te realiseren. De twee bestaande fondsen hebben bijvoorbeeld goede contacten met de politiek. Bij het Kunstendecreet blijft men afhankelijk van een enkele minister.

Een verfondsing heeft ook nadelen. Een vaak gehoord tegenargument is dat de politiek verantwoordelijk moet blijven voor het verdelen van subsidies. Misschien behoort een gemengd systeem, waarbij een deel van de sector onder de directe verantwoordelijkheid van de overheid blijft en een deel verfondst wordt, echter ook tot de mogelijkheden. Een ander nadeel is dat een slechte relatie tussen de directeur van het fonds en de politiek een negatief effect kan hebben op de werking van het fonds. Dat is ook gebleken aan het begin van de werking van het VAF. Bij een fonds is er ook onvoldoende debat over het maatschappelijk belang van de kunsten. De discussie is immers meer gefocust op de sectoren. Men kan zich echter afvragen of dit debat nu wel zo intensief gevoerd wordt. Een laatste tegenargument is dat een fonds zorgt voor meer afstand, wat kan leiden tot een vervreemding van de politiek.

1.6. *Relatie met de sector*

Een tweede dimensie in het afwegingskader is de relatie met de sector. Ook op dat vlak heeft de verfondsing een aantal voordelen. Positief is dat een fonds niet alleen een subsidieverstrekker is, maar ook een ondersteunende rol kan opnemen tegenover de sector, of initiatieven kan nemen, zoals het opstellen van reglementen. Een fonds kan ook meer op maat werken. Bij de organisatie van de subsidiëring kunnen er immers afzonderlijke commissies worden opgericht voor de verschillende subsectoren. Binnen het Kunstendecreet wordt een subsector soms door een enkele persoon opgevolgd. Een fonds kan ook flexibeler werken omdat het snel kan reageren op vragen vanuit de sector en omdat interdisciplinaire projecten flexibeler kunnen worden opgevangen. Bovendien kan een fonds beter inspelen op de dynamieken in de eigen sector, bijvoorbeeld door een dialoog op te starten met actoren als galeries en uitgeverijen. De oprichting van een sectoraal fonds kan de responsabilisering van bepaalde kleinere sectoren vergroten en leiden tot meer zelfreflectie. Verder geeft een fonds een gezicht aan een bepaalde subsector. Het is een continu aanspreekpunt voor beleid en sector. Bij de beoordelingscommissies in het Kunstendecreet is dat minder het geval, want die komen alleen samen voor een subsidiërronde. Een fonds kan ook zorgen voor de nodige wisselwerking tussen binnen- en buitenland, door de aanwezigheid op beurzen.

Binnen deze dimensie kan men ook een aantal argumenten aanhalen tegen de verfondsing. Een sectorale verfondsing zou kunnen leiden tot versnippering van het beleid. Het zou de schotten tussen de sectoren kunnen institutionaliseren. Volgens sommige zou een fonds ook de neiging hebben om meer commercieel te denken. De bestaande fondsen, namelijk het VAF en het VFL, werken in elk geval voor sectoren op het snijvlak tussen cultuur en economie. Een ander mogelijk gevaar is dat het fonds een belangenbehartiger wordt van de betrokken sector. Een fonds moet echter onafhankelijk blijven.

1.7. Governance en financieel management

Een derde dimensie is governance, management en interne organisatie. Op dit vlak vermeldt mevrouw Schramme de volgende voordelen. Een fonds kan op diverse manieren gecontroleerd worden, zowel door de eigen raad van bestuur als door de politiek en de administratie. De beoordeling voor de verdeling van de subsidies kan meer op maat georganiseerd worden. Bij de herziening van het Kunstendecreet probeert men op dat vlak eveneens verbeteringen door te voeren. Door een feit dat mensen uit de sector betrokken worden bij de werking van een fonds (zo bepalen zij in het VAF mee wie er in de beoordelingscommissies komt), wordt het vertrouwen groter. Een fonds kan ook een eigen flexibel hr-beleid voeren. Het kan op zoek gaan naar mensen met de juiste competenties. Een fonds kan de problemen snel en efficiënt aanpakken. Als vast aanspreekpunt kan het een duurzame relatie uitbouwen met zijn sector via een goede communicatiestrategie.

Een argument tegen verfondsing is dat veel afhangt van de competenties van de directie en van het team.

Ten slotte gaat mevrouw Schramme in op de dimensie financiën en overhead. Ook op dit vlak kan een fonds voordelen hebben. Een fonds kan financiële middelen verzamelen uit diverse beleidsdomeinen. Het VAF is daar duidelijk in geslaagd. In de toekomst zal het ook een beroep kunnen doen op private financiering. Bij het VFL is dat minder gemakkelijk, maar niet onmogelijk. Een fonds kan zorgen voor een efficiëntere uitbetaling omdat de financiële controles a posteriori gebeuren. Sommige kleinere sectoren vinden dat de verwachte inhaalbeweging er binnen het Kunstendecreet niet is gekomen. Daarom denken deze sectoren dat ze beter betoelaagd zouden worden als ze over een eigen fonds zouden beschikken.

Er zijn echter ook nadelen. De oprichting van een fonds kost geld en dat is er op dit ogenblik niet. Men zou de huidige steunpunten natuurlijk kunnen laten uitgroeien tot een fonds, maar binnen de huidige nota is dit een achterhaald voorstel. Overigens zijn het VAF en het VFL met een beperkt team begonnen, en zijn ze mettertijd verder uitgegroeid. Ten slotte dient men te beseffen dat de efficiëntiewinst mogelijk te klein is als de sectorale fondsen alleen instaan voor de projectsubsidies. Dan zou het immers slechts gaan over tien percent van de middelen.

1.8. Mogelijke scenario's

Mevrouw Schramme beschrijft een aantal mogelijke scenario's voor de kunstensector in Vlaanderen. Daarbij dient men wel te bedenken dat dit rapport dateert van vóór de visie-nota. Er zijn dus drie hoofdsenario's: een aanpassing van het huidige Kunstendecreet, een volledige verfondsing via de oprichting van een arts council of een gemengd systeem.

Bij het maken van een keuze dient men verschillende zaken in het achterhoofd te houden. Wil men sectoraal of integraal werken? Wil men structureel-projectmatig werken of vanuit functies? Het gaat om een cultuurpolitieke keuze, maar ook de efficiëntie van het beleid is belangrijk. Waar wil men de internationale werking onderbrengen? Kiest men voor schottenloosheid en interdisciplinariteit?

1.8.1. Aanpassing Kunstendecreet

Door een aanpassing van het huidige Kunstendecreet – het eerste scenario – kan men al verschillende problemen oplossen. Zo kan men de huidige beoordelingsprocedures aanpassen en meer verfijnen. Men kan ook werken aan de kwaliteit van de adviezen. Men kan ook de werking van de beoordelingscommissies aanpassen. Men kan werken met expertenpools. De werking van de adviescommissie kan onder de loep genomen worden. Men kan werken op een andere indeling, bijvoorbeeld met een functiebenadering, naast een sectorale benadering. Men kan ook werk maken van de gevraagde overkoepelende visie.

Een aantal problemen blijven echter bestaan bij een loutere herziening van het Kunstendecreet. Zo blijft de mogelijkheid van politieke beïnvloeding en van lobbying op het niveau van de concrete subsidiedossiers bestaan. De logica van de podiumkunsten blijft ook dominant binnen het Kunstendecreet. Er zijn minder mogelijkheden om flexibel in te spelen op de dynamieken in het veld. Het is onduidelijk hoe men de andere, private actoren kan betrekken bij de totstandkoming van het beleid. Men blijft afhankelijk van een enkele minister. Het attitudeprobleem in bepaalde sectoren, namelijk de defensieve houding ten aanzien van de overheid, blijft bestaan. Ook de plaats van de individuele kunstenaar blijft onduidelijk.

1.8.2. Oprichting Arts Council

Een tweede scenario is de volledige verfondsing door de oprichting van een arts council. In dat geval wordt alles op afstand geplaatst. Op dit scenario wordt dus niet dieper ingegaan. Een mogelijke alternatieve piste is dat het IVA Kunst en Erfgoed, die gebonden is aan de Inspectie van Financiën en aan een rigide personeelskader, een EVA zou worden. Dat zou een meer flexibele werking mogelijk maken.

1.8.3. Gemengd systeem

Het derde scenario, het gemengde model, bevat drie subscenario's. Ten eerste een verfondsing van bepaalde subsectoren, ten tweede, de oprichting van fondsen voor alle sectoren, maar dan alleen voor projecten, en ten derde de oprichting van fondsen voor het meer beweeglijke deel van de sectoren, gecombineerd met een basisinfrastructuur. Dat is eigenlijk het Nederlandse model. Mevrouw Schramme verkiest dit laatste subscenario.

Een eerste subscenario betreft de verfondsing van een beperkt aantal sectoren, op de grens van cultuur en economie. Een deel van de muzieksector en van de sector van de beeldende kunsten pleit hiervoor. De culturele basisinfrastructuur zou daarbij behouden kunnen blijven. Ook bij de architectuursector was er een duidelijke vraag in die richting. Dit scenario zou een aantal voordelen hebben. De kunstenaars zouden flexibel en op eigen ritme subsidies kunnen aanvragen. Op dit ogenblik zit het Kunstendecreet, door zijn projectmatige en structurele benadering, nog binnen de logica van de podiumkunsten. Andere voordelen zijn: aandacht voor jong talent en experiment, het stimuleren van zelfreflectie, de mogelijkheid om in te spelen op marktgegevens en om een betere promotie te voeren in het buitenland.

Het tweede subscenario, namelijk een volledige verfondsing, maar dan alleen voor de projecten, neemt de huidige asymmetrie in de sector weg. Individuele kunstenaars en kleinere organisaties komen binnen dit systeem beter aan hun trekken.

De eerste twee subscenario's hebben ook een aantal nadelen. Vooreerst is er binnen de theatersector ook een zekere weerstand tegen verfondsing. Verder is de efficiëntiewinst van de verfondsing te beperkt omdat de projectsubsidies slechts tien percent van het kunstebudget bedragen. Andere nadelen zijn de versnippering en het risico dat de dynamiek tussen de kleinere en de grotere spelers verloren zou gaan. Ten slotte blijft de rol van de grote culturele instellingen onduidelijk en is er geen integrale visie.

Het derde subscenario betreft de oprichting van sectorale fondsen, in combinatie met een basisinfrastructuur. Voor de basisinfrastructuur zou men in Vlaanderen kunnen denken aan een uitbreiding van de acht grote culturele instellingen met andere organisaties. Daarvoor moet men met de andere beleidsniveaus afspraken maken rond spreading en bovenlokale uitstraling. Deze belangrijke piste zit ook vervat in de huidige conceptnota. Een voordeel van dit scenario is dat de werklast van het agentschap vermindert. De instellin-

gen worden beter vergelijkbaar. De identiteit van de grote Vlaamse culturele instellingen zal meer geënt zijn op de realiteit. Er ontstaat een betere regionale spreiding. Ook de stadstheaters kunnen immers worden omschreven als basisinfrastructuur. Op dit ogenblik zitten zes van de acht grote Vlaamse culturele instellingen namelijk in Antwerpen. Er is ook meer afstemming mogelijk met de lokale overheden.

Voor het meer beweeglijke deel van de kunstensector (niet gebonden aan een vaste infrastructuur en/of meer gericht op experiment en vernieuwing) zouden er dan sectorale fondsen worden opgericht. Dat deel van de kunstensector heeft namelijk behoefte aan instrumenten voor maatwerk, ook met het oog op de cross-overs. Een fonds biedt op dat vlak meer mogelijkheden. Bij verfondsing kan men ook de functiebenadering hanteren. Fondsen geven vooral steun aan creatie, productie en lifeperformances. In theorie zouden de huidige steunpunten kunnen doorgroeien naar een fondsenstructuur, maar in de conceptnota van de minister is er gekozen voor een eengemaakt steunpunt.

1.9. Slotbeschouwing

Mevrouw Schramme besluit dat het verfondsingsdebat niet alleen gaat over de herschikking van de subsidies, maar ook over de keuze tussen een integraal beleid en een beleid op maat van de diverse sectoren. De vraag is ook welke subsectoren de overheid onder eigen toezicht wil houden en welke er nood hebben aan meer dynamiek en meer creativiteit. Dit is niet alleen een cultuurpolitieke keuze, het gaat ook over de efficiëntie van het beleid. Een gefaseerde aanpak is noodzakelijk. De ambities zijn hoog en de situatie is complex. De nu doorgevoerde veranderingen moeten wel de nodige openheid laten voor eventuele andere stappen in de toekomst.

2. Uiteenzetting door mevrouw Heidi De Nijn en de heer Herman Baeten, sectorraad Kunsten en Erfgoed

Mevrouw *Heidi De Nijn* geeft graag het standpunt van de sectorraad Kunsten en Erfgoed, als een onderdeel van de SARC. In de loop van de jaren heeft de sectorraad al verschillende adviezen geformuleerd over een aantal aspecten van het Kunstendecreet. Voor de discussie van vandaag zijn vooral de laatste twee adviezen relevant, namelijk die van 30 november en van 21 december 2012. Haar toelichting is gebaseerd op een eerste bespreking van de conceptnota. Het is de bedoeling deze tekst nog grondiger te bespreken met het kabinet en met mevrouw Schramme, om de belangrijkste aandachtspunten door te geven aan de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media en aan minister Schauvliege. De sectorraad Kunsten en Erfgoed zal hierover nog enkele opmerkingen formuleren in een aparte nota die te vinden is op de [dossierpagina](#) van dit stuk op [www.vlaamsparlement.be](#).

Over het algemeen werd de conceptnota positief onthaald binnen de sectorraad. De nota houdt namelijk rekening met een aantal aanbevelingen in de vorige nota's van de sectorraad. Het belangrijkste punt van kritiek is dat het gaat om een erg operationele conceptnota van de minister. Aan het ontwikkelen van een langetermijnvisie, gebaseerd op de maatschappelijke context, werd minder aandacht besteed.

De sectorraad kan nog geen eensgezind standpunt formuleren over de studie rond de verfondsing. Waarom is hierover zo weinig terug te vinden in de conceptnota? De verfondsing is trouwens slechts een instrument.

De heer *Herman Baeten* begrijpt uit het advies van december 2012 dat het de bedoeling was om enigszins te temporiseren. Voor een grondige aanpak van het Kunstendecreet, die ook rekening houdt met de erfgoedsector, moet men de tijd nemen. De conceptnota van de minister heeft echter keuzes gemaakt die binnen die beperkte tijd toch mogelijk waren.

Mevrouw *Heidi De Nijn* vindt het algemene kader van het voorgestelde nieuwe kunstenbeleid erg positief. Het is bijvoorbeeld positief dat de minister een kadernota moet opstellen vooraleer de oproep van de subsidieaanvragen gebeurt. Bij het bekendmaken van de strategische adviesnota van de minister en bij de oproep voor de subsidieaanvragen zou men nog een terugkoppeling moeten doen naar de sector. Het is immers niet makkelijk om alles om te zetten in budgetten. Ook hier ontbreekt de ontwikkeling van een brede langetermijnvisie.

Het is goed dat het opstellen van een Vlaamse kunstcanon verankerd wordt binnen het decreet. De term canon kan misschien verwarrend werken. Het is nog niet duidelijk hoe dit begrip exact moet worden ingevuld. Er is onduidelijkheid over het landelijk bereik en over de landelijke uitstraling. De kunstcanon moet voldoende ruim zijn. Op dit ogenblik zou het gaan over een twaalfstal instellingen die anderhalf miljoen euro subsidies krijgen van de Vlaamse Gemeenschap. Zou het niet interessanter zijn om daar meteen ook de erfgoedinstellingen bij te voegen? Hoe wil men een plaats geven aan de topinstellingen in Vlaanderen die niet aan dat criterium voldoen omdat ze niet over voldoende subsidies beschikken?

De kunstcanon heeft betrekking op het topje van de piramide. De vraag is welke rol er is weggelegd voor de daaronder liggende laag, tussen de top en de lokale spelers. Hieraan heeft de conceptnota onvoldoende aandacht besteed.

De heer *Herman Baeten* begrijpt uit de conceptnota dat de instellingen van de kunstcanon al verankerd zijn voor de toekomst. Toch moet ook het voortbestaan van dergelijke instellingen soms in vraag kunnen worden gesteld, bijvoorbeeld als ze niet meer functioneel zouden zijn. Inzake de functionaliteit verwacht hij problemen bij de te maken keuzes. Misschien moeten werkgroepen uit verschillende sectoren eens oplijsten wat er allemaal bestaat en welke criteria er worden gehanteerd.

Mevrouw *Heidi De Nijn* vindt het positief dat de structurele ondersteuning voor het kunstenlandschap volgens de artistieke matrix naar vijf jaar gaat. De sector staat achter de functiegerichte aanpak. De minister moet daar wel helder over communiceren vooraleer de dossiers kunnen worden opgesteld. De functiegerichtheid is heel belangrijk bij de instroom in de procedure. Er zal aandacht moeten zijn voor de interne consistentie. De voorbeelden komen vooral uit de podiumkunsten. Er zijn echter sectoren die helemaal niet aan spreiding doen, maar die toch een landelijk niveau hebben, bijvoorbeeld voor het bereik van publiek of voor de voorbeeldfunctie.

De heer *Herman Baeten* merkt op dat de sector vreest dat er door de keuze voor functiegerichtheid geen aandacht meer zal zijn voor de specifieke noden van de diverse sectoren. Bij de functiegerichtheid is er geen aandacht voor talentontwikkeling en opleiding. Men gaat ervan uit dat dit een taak is van het onderwijs. Voor de kunsten moet men echter ruimer kunnen denken.

De conceptnota van de minister gaat in op een aantal adviezen van de sectorraad en besteedt uitdrukkelijk aandacht aan de ondersteuning van de kunstenaar. Meerjarige projecten en beurzen en extra aanvraagmomenten worden mogelijk. De verhouding tussen de ontwikkelingsgerichte beurzen en de projectondersteuning van de kunstenaars blijft echter onduidelijk. De ondersteuning van kunstenorganisaties zal voortaan samenvallen met een regeerperiode.

Het is een goede zaak dat het VAF belast wordt met alle singlescreeninitiatieven. Flanders Art, het nieuwe instrument, maakt een snelle besluitvorming mogelijk en biedt aldus heel

wat mogelijkheden voor de toekomst. Misschien kan men ook denken aan nieuwe financieringsmogelijkheden. Het is logisch dat het Vlaams Architectuurinstituut evolueert van een steunpunt naar een sectorinstituut. De steunpuntactiviteiten moeten gegarandeerd blijven. Het is echter de vraag hoe het centrum voor de archieven zich verder zal verhouden tot het Vlaams Architectuurinstituut als sectorinstituut. Het centrum zou namelijk moeten instaan voor het registreren, beheren, onderzoeken en ontsluiten van de collectie, wat niet mogelijk is voor een expertisecentrum dat thuishoort onder het decreet Cultureel Erfgoed.

Het is een goede zaak dat het Kunstenloket structureel erkend wordt voor de ondersteuning van de kunstenaars. De samenwerking tussen het Kunstenloket en Upwards blijft echter onduidelijk. Het Kunstenloket richt zich vooral tot de individuele kunstenaar, terwijl Upwards een commerciële organisatie is die zich vooral richt op de ondersteuning van organisaties. Zullen gesubsidieerde organisaties moeten gaan betalen voor de ondersteuning?

Mevrouw *Heidi De Nijn* deelt mee dat de kunstenorganisaties enkele weken geleden werden aangeschreven door het Kunstenloket met de mededeling dat ze hun vragen in de toekomst moeten stellen aan Upwards en dat ze daarvoor zullen moeten betalen. Het is logisch dat commerciële organisaties daarvoor moeten betalen. Voor organisaties die erkend en gesubsidieerd worden binnen het Kunstendecreet is dat echter vreemd. Bovendien hebben de vragen van de organisaties uiteindelijk te maken met individuele kunstenaars. Daarover moet men toch verder nadenken.

Het realiseren van een eengemaakt kunstensteunpunt is een positieve evolutie. Door die fusie mag de kwalitatieve opvolging van de diverse steunpunten echter niet verloren gaan.

Voor de beoordeling verwijst mevrouw De Nijn naar de opmerkingen over de functiegerichte aanpak. In haar Bouwstenennota van 2011 vroeg de sectorraad een herziening van de beoordelingscommissies. Het is echter niet duidelijk of het voorstel van de conceptnota niet zal zorgen voor bijkomende werklust.

De heer *Herman Baeten* merkt op dat men op dit vlak heel omzichtig te werk moet gaan. Hij heeft de indruk dat de sector voorstander is van het oprichten van een werkgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van de administratie, van het beleid en van het werkveld. Als men werkt met onafhankelijke experts, dan moet het duidelijk zijn wie de kwaliteit controleert en wat de valkuilen zijn. Het zou goed zijn om zoveel mogelijk problemen nu al te voorkomen, ook al kunnen er wellicht nog bijstellingen gebeuren bij de uitvoeringsbesluiten. De beoordelaars moeten aandacht hebben voor het functiegericht denken en voor het disciplinedenken. Binnen de sociaal-artistieke sector en binnen kunsteducatie heeft men ervoor gekozen om die termen niet meer te hanteren, maar om ze op te nemen in de totaliteit van de beoordeling. De diverse kunstenorganisaties nemen die functies immers op een andere manier op. Dat is de reden waarom hij bij de functies veel belang hecht aan creatie en talentontwikkeling.

Inzake het kunstenlandschap staat de sectorraad achter het impulsbeleid dat tussentijdse nieuwe accenten mogelijk maakt. Het is goed dat er aandacht is voor de complementariteit. Veel hangt af van de praktische organisatie. Dat is een opdracht voor de verschillende overheden.

De sectorraad vraagt zich af of men, via de nieuwe werking van de commissies, zal proberen om het historisch gegroeide financieringsverschil tussen sectoren en binnen sectoren weg te werken. Daar wordt namelijk niet over gesproken. De timing is natuurlijk erg kort.

In zijn advies van december 2012 vroeg de sectorraad dan ook nadrukkelijk om meer tijd voor het uitwerken van een langetermijnvisie. Een aantal principes en instrumenten moet nog verder worden ingevuld, onder meer de kunstcanon, de functiegerichte aanpak en het eengemaakte steunpunt Flanders Arts. Het is goed dat het accent op het operationele ligt. Om tot een goed uitgewerkt Kunstendecreet te komen is er echter ook een langetermijnvisie nodig.

3. Vragen van de commissieleden en antwoorden van mevrouw Schramme, mevrouw De Nijn en de heer Baeten

De heer *Paul Delva* informeert hoe mevrouw Schramme tot het besluit komt dat verfondsing niet noodzakelijk leidt tot een vervreemding van de politiek, zoals gevreesd wordt binnen de sector. Hijzelf heeft in elk geval vastgesteld dat het parlement geregeld in debat kan gaan met de vertegenwoordigers van het VAF en van het VFL.

Mevrouw Schramme vroeg zich af wat de overheid onder eigen toezicht wil houden en welk deel van de sector nood heeft aan zuurstof en dynamiek, creativiteit en verandering. Is er een causaal verband tussen beide vragen?

Mevrouw De Nijn stelde dat de kunstcanon voldoende ruim moet zijn. Er zijn slechts twaalf organisaties met meer dan anderhalf miljoen euro subsidies. Waarom is dat volgens haar te weinig? Heeft dat te maken met het feit dat een aantal sectoren en disciplines nooit tot de kunstcanon zullen behoren omdat ze nooit zullen beschikken over instellingen met een dergelijke subsidiëring?

Mevrouw *Yamila Idrissi* heeft de indruk dat mevrouw Schramme in haar studie sterk voor verfondsing pleit en dat ze de argumenten voor een aanpassing van het huidige systeem minder sterk benadrukt. Indien men de studie over de verfondsing had voorgesteld vóór de bespreking van de conceptnota door de Vlaamse Regering, dan zou wellicht een relevanter debat mogelijk zijn geweest. Uit de beslissing van de Vlaamse Regering is echter duidelijk gebleken dat er geen politiek draagvlak is voor een verdere verfondsing. Daarom is deze discussie over de verfondsing eigenlijk irrelevant.

Mevrouw Idrissi neemt akte van de opmerkingen van de SARC. Ze heeft begrepen dat de SARC wellicht nog een meer gedetailleerde nota zal indienen. Daarom zal ze op dit ogenblik geen bijkomende vragen stellen.

De heer *Bart Caron* heeft in zijn eigen conceptnota een aantal criteria ontwikkeld om te beoordelen wanneer vormen van verfondsing mogelijk zijn. Daarbij heeft hij zich gebaseerd op de bestaande fondsen. Het gaat om disciplines op het grensgebied tussen de profit- en de non-profitsector, het gaat om projectmatige financiering en meestal ook om individuele kunstenaars. Deze criteria kunnen ook worden gebruikt om andere vormen van verfondsing te beoordelen, bijvoorbeeld in het internationale cultuurbeleid. Deze criteria kunnen zorgen voor een meer objectieve benadering. De discussie over de vervreemding van de politiek is namelijk vrij emotioneel. Daarover wil hij graag de mening van mevrouw Schramme kennen.

Het woord kunstcanon heeft eigenlijk betrekking op de traditionele kunsten, op de gevestigde orde. Dat was vermoedelijk niet de bedoeling van de minister. Zou men niet beter inhoudelijke criteria hanteren, in plaats van financiële? Daarbij kan worden gestreefd naar een vorm van representativiteit van verschillende kunstendisciplines en verschillende functies in het Vlaamse landschap. Binnen die benadering kan er ook ruimte zijn voor kleine instellingen binnen een kleine discipline, of voor een deelfunctie en niet voor een volledige waardeketen.

Voor de beoordeling vertrekt de conceptnota van de minister van een sterk principe, maar dat principe is niet verder uitgewerkt. Zou het niet zinvol zijn om te werken met een kleine vaste kern van beoordelingsexperten, die wordt samengesteld op basis van de verschillende disciplines? Daarrond zouden dan pools van experts kunnen worden samengesteld die kunnen garanderen dat de verschillende aspecten van de waardeketen, of eventueel zelfs de schottenloosheid, aan bod komen bij de eindbeoordeling.

Men kan het eens zijn over de verschillende functies die het Kunstendecreet in zijn totaliteit moet vatten. Men kan echter niet voor iedere instelling, zeker niet voor de basisinstellingen, de volledige functionaliteit vereisen. Zo is het niet mogelijk om voor iedere instelling in Vlaanderen te bewijzen dat ze een landelijk bereik heeft. Het is ook de vraag of dat wel nodig is. Wat bedoelt men trouwens met de term landelijk bereik? Gaat het om publieksbereik, om werkende kunstenaars of om mediabereik?

De historisch gegroeide financieringsverschillen zijn volgens de heer Caron een verantwoordelijkheid van de minister. De minister zou daar werk kunnen van maken in een kadernota bij het begin van een nieuwe ronde in het Kunstendecreet. Dat kan ook een opdracht zijn voor de commissies.

De heer *Eric Arckens* kan akkoord gaan met de opmerking van de heer Caron dat fondsen alleen kunnen werken op het snijvlak tussen cultuur en economie. Het gaat dus over een beperkt aantal sectoren, onder meer letteren en film, misschien ook de beeldende kunsten. Waarom willen sommige landen dan de hele sector verfondsen, zelfs de podiumkunsten?

Op basis van een aantal definities zouden zeven of acht grote Vlaamse culturele instellingen worden gedefinieerd. Dat is echter nogal arbitrair, want er zijn nog andere instellingen die aan die criteria voldoen. Ziet men iets in het Nederlandse model met basisinfrastructuur en fondsen?

De heer *Marius Meremans* sluit zich aan bij de stelling dat een fonds kan werken in het grensgebied tussen de profit- en de non-profitsector. Een fonds kan ook goed zijn voor de promotie en voor andere specifieke doelstellingen. Die keuze is eigenlijk al gemaakt in de conceptnota van de minister. Dat staat een gedachtewisseling echter niet in de weg.

De heer *Philippe De Coene* heeft begrepen dat veel afhangt van de kwaliteit van het leiderschap binnen de fondsen. Het duurt echter enige tijd eer problemen aan de oppervlakte komen. Dreigt men daardoor niet veel tijd te verliezen?

De heer *Stefaan De Ruyck*, die deel uitmaakte van de expertengroep, toonde zich voorstander van een pragmatische discussie, om een kwalitatieve besluitvorming te bevorderen. Hij gaf een aantal tips voor het uitbreiden van de grote instellingen. Hij stelde vast dat er vandaag fondsen bestaan voor projecten in de literatuur en in de audiovisuele sector. Hij was voorstander van een verfondsing voor het projectmatige aspect van alle sectoren. Voor het brede middenveld, dat een structurele erkenning verdient, zou het bestaande decreet dan zijn rol kunnen spelen.

Als men het heeft over topinstellingen in Vlaanderen, gaat het dan over die organisaties waarmee de Vlaamse Regering een beheersovereenkomst afsluit? Betekent dat een uitbreiding van de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap of de canon? Men zou niet moeten kijken naar de hoogte van de subsidies, maar naar de kwaliteit van het aanbod. Kunnen de sprekers dat wat concretiseren?

Mevrouw *Annick Schramme* antwoordt dat er in de kunstensector inderdaad een grote vrees is voor vervreemding van de politiek. Dat is ook te verklaren vanuit het huidige klimaat van besparingen. Het VAF en het VFL bewijzen echter het tegendeel. Beide fondsen hebben goede relaties met de politiek. Ook in Nederland heeft de verfondsing in de kun-

stensector niet geleid tot een vervreemding of tot zwaardere besparingen. Men mag dit niet verwarren met het debat in Nederland over de verzelfstandiging in de museumsector.

Met de opmerking in haar slotbeschouwing bedoelde ze uiteraard niet dat de dingen die onder het toezicht van de overheid zouden blijven niet creatief zouden zijn. Ze bedoelde vooral dat men de zaken die wat stabiel zijn, kan omschrijven als een basisvoorziening die moet blijven bestaan omwille van haar maatschappelijk belang. Voor het meer beweeglijke deel moet men de creativiteit voldoende ruimte geven. Daarvoor is een fonds een geschikt instrument.

De indruk die mevrouw Idrissi heeft dat ze een voorstander is van verfondsing, klopt eigenlijk niet. Ze is zelfs aan het onderzoek begonnen vanuit een zeker scepticisme over verfondsing, maar gaandeweg heeft ze op basis van het onderzoek vastgesteld dat een verfondsing ook kan leiden tot een grotere effectiviteit. Voor een bepaald deel van de sector kan men via een fonds namelijk meer op maat werken. Het Vlaamse systeem heeft kenmerken van het noordelijke en van het zuidelijke systeem. De vraag is welk systeem we willen. Het moet de bedoeling zijn om een systeem uit te werken dat zo goed mogelijk tegemoetkomt aan de noden van de sector. Dat is niet mogelijk als er geen voldoende groot draagvlak is. Ze kan dus niet akkoord gaan met de opmerking dat het niet meer relevant zou zijn om daarover verder na te denken. De conceptnota laat trouwens nog ruimte voor debat.

De criteria voor verfondsing, die werden geformuleerd door de heer Caron, werden ook opgenomen in het onderzoek naar de wenselijkheid van een verdere verfondsing van het Vlaamse kunstenlandschap. Dat onderzoek vertrekt echter nog sterk vanuit het huidige instrumentarium van projecten en disciplines. Mevrouw Schramme wil nog een stap verder zetten. Het VAF en het VFL zitten nu inderdaad op het kruispunt van cultuur en economie. Ze hebben een meer projectmatige financiering. Een project in de filmsector gaat echter om een veel groter bedrag dan een auteursbeurs. De sectoren die functioneren volgens een meer marktgerichte logica hebben misschien ook een grotere beweeglijkheid.

De link tussen de verfondsing en een meer flexibele manier van werken, een grotere zelfreflectie en meer responsabilisering kan een argument zijn om ook voor de individuele kunstenaar te denken aan het instrument van de verfondsing. In Denemarken vinden de individuele kunstenaars immers duidelijk een eigen plek binnen het kunstenfonds. De heer Caron hanteert drie sterke argumenten. Het is belangrijk om te werken op maat van de sector.

Mevrouw Schramme heeft een voorkeur voor het scenario van de basisinfrastructuur. Men mag de definiëring van de basisinfrastructuur echter niet te conceptueel benaderen. Men moet denken vanuit de realiteit. Die opmerking geldt ook voor de herziening van de procedure binnen het Kunstendecreet. Ook het Kunstendecreet was misschien op sommige punten te conceptueel en te idealistisch.

Men kan zich afvragen waarom andere landen zich niet inspireren op het Vlaamse model. Een systeem groeit echter vanuit een bepaalde context. Daarom kan het niet zomaar worden overgeplant naar een ander land. De systemen zijn echter wat naar elkaar aan het toegroeien. Binnen Europa gebeurt er steeds meer vergelijkend onderzoek naar de beste praktijken in de verschillende landen. Misschien moet men het Vlaamse model daarbij wat meer uitdragen.

Er is natuurlijk discussie nodig over de vraag welke instellingen tot de basisinfrastructuur behoren en welke niet. Een uitbreiding van deze instellingen is een goed idee, want dan zou het debat in een ander perspectief gevoerd worden.

De goede werking is gedeeltelijk afhankelijk van personen, maar niet helemaal. Een goed beleidskader kan al een heel aantal problemen voorkomen. Er is namelijk nood aan verantwoording, aan controle en aan een duidelijk beleidskader.

De conceptnota van de minister vertrekt van een integrale visie op de actoren die betrokken zijn bij het kunstenbeleid. Mevrouw Schramme is geen voorstander van een drielagig systeem omdat dat de zaken onnodig complex zou maken. Zij verkiest een tweelagig systeem met een ruime basisinfrastructuur en een beweeglijk, dynamisch en creatief deel. Een verfondsing die beperkt blijft tot de projecten levert onvoldoende efficiëntiewinst op. Men kan natuurlijk starten met de oprichting van fondsen voor projectsubsidies en afwachten hoe ze verder uitgroeien.

De heer *Philippe De Coene* merkt op dat veel zaken eigenlijk structureel geworden zijn omwille van de subsidiëring, hoewel het in feite gaat om projecten. Daarom vraagt hij zich af of de projecten werkelijk slechts tien percent van de werking vertegenwoordigen. Mevrouw *Annick Schramme* preciseert dat het aandeel van tien percent betrekking heeft op het budget. Men moet het onderscheid tussen structureel en projectmatig een beetje durven loslaten. Een project in de sector van de beeldende kunsten is ook iets anders dan een project in de sector van de podiumkunsten.

Mevrouw *Heidi De Nijn* stelt dat de kunstcanon volgens de sectorraad inderdaad breder moet zijn dan de twaalf instellingen die voldoen aan de huidige criteria. Het is vooral belangrijk een zo breed mogelijk spectrum te realiseren. Uiteraard zal men prioriteiten moeten stellen, onder meer op basis van de budgettaire mogelijkheden. Het hele kunstenveld moet daarmee akkoord kunnen gaan.

De heer *Herman Baeten* beseft dat de hoogte van het subsidiebedrag een rol kan spelen. Men kan echter beter vertrekken van de kwaliteit. Beeldende kunstenaars zullen nooit tot de basisinfrastructuur behoren. Kan men op termijn geen eenheid realiseren tussen de sectoren Erfgoed en Kunsten? Als twee musea als Vlaamse instelling worden erkend, moet het erfgoed daarin misschien ook een kans krijgen. Op dit ogenblik zijn de Vlaamse instellingen meestal organisaties met een eigen gebouw, maar dat is niet altijd het geval. Misschien moet men deze belangrijke actoren verankeren op langere termijn? Men zou de beoordelingsperiode op vijf jaar kunnen brengen, ook voor de zogenaamde kunstcanon. Een verankering mag echter niet betekenen dat de zaken voor twintig of dertig jaar vastliggen. In de grote instellingen zal men zich namelijk niet alleen afvragen of de intendant wel de juiste man of vrouw is, maar ook of de format nog relevant is.

Mevrouw *Heidi De Nijn* is het ermee eens dat het subsidiebedrag niet het enige argument kan zijn. Ook andere, kwalitatieve criteria, zoals uitstraling en voorbeeldfunctie, moeten een rol spelen. De instellingen van de kunstcanon moeten een breed spectrum bestrijken.

De heer *Herman Baeten* haalt ook de voorbeeldfunctie aan. Een experimentele werking kan ook een van de criteria zijn. Daarvoor moet men de nodige ruimte bieden. Voor de beoordeling zou men met een kleine vaste kern moeten werken, zoals ook de heer Caron suggereerde. Op dit ogenblik moeten sommige beoordelingscommissies heel veel dossiers beoordelen. Zo kan men echter geen grondig werk verrichten.

Mevrouw *Heidi De Nijn* vindt het een goede suggestie om te vertrekken vanuit de basisinfrastructuur.

De heer *Herman Baeten* vindt het geen goed idee om bepaalde actoren bij naam te noemen. Hij denkt aan dans en misschien ook aan beeldende kunsten. In feite zou ook de

basisinfrastructuur om de vijf jaar beoordeeld moeten worden. Het is positief dat de projectsubsidie flexibeler gemaakt wordt. De minister zal ook vooraf een duidelijke visietekst ontwikkelen. Dat zijn twee belangrijke elementen in de huidige conceptnota.

II. HOORZITTING VAN 18 APRIL 2013, NAMIDDAG

1. Uiteenzetting door de heer Jerry Aerts, voorzitter van het overleg van de kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap

De heer *Jerry Aerts*, deelt mee dat het overleg van de kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap bestaat uit zes organisaties: de Ancienne Belgique, het Ballet van Vlaanderen, Brussels Philharmonic, de Filharmonie, deSingel en de Vlaamse Opera. In datzelfde overleg zijn ook twee kunstinstellingen inzake erfgoed opgenomen, namelijk het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen en het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen. De dialoog was dus iets breder dan normaal. Dat leidde soms tot een eigenzinnige visie over de plaats van de grotere kunsteninstellingen.

De zes instellingen binnen het Kunstendecreet zijn goed voor dertig percent van de subsidiemiddelen in Vlaanderen en voor 45 percent van de artistieke tewerkstelling. De zes Vlaamse instellingen moeten het doen met 45 miljoen euro. De drie federale instellingen, de Bozar, De Munt en het Nationaal Orkest beschikken onder hun drieën over 55 miljoen euro. Nochtans moeten de Vlaamse instellingen dezelfde functie vervullen. Dat is werkbaar, maar men dient wel rekening te houden met dit gegeven.

In 2004 heeft de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media gepleit voor een afzonderlijk hoofdstuk kunstinstellingen in het Kunstendecreet. Dat had te maken met het belang dat men hechtte aan die plaats binnen het kunstenlandschap. Deze instellingen moeten een toonaangevend kunstenaanbod presenteren. Men verwacht ook een impact op de ontwikkeling van de kunsten in Vlaanderen en internationale uitstraling voor Vlaanderen. De instellingen beantwoorden aan die verwachtingen. Het signaal dat in 2004 werd gegeven, heeft dus tot goede resultaten geleid. Er zijn een aantal mechanismen op gang gezet, onder meer de internationale beoordeling, de ad-hoccommissies die om de vijf jaar de werking en de beleidsplannen van elke organisatie beoordelen, de beheersovereenkomst en het specifieke evaluatiemoment. Op dat ogenblik werd er binnen het Kunstendecreet een waardevol mechanisme gecreëerd om een juiste plaats te geven aan de werking van dergelijke instellingen.

De minister gaat er in de conceptnota van uit dat de kunstinstellingen hun oorsprong vinden in een initiatief van de Vlaamse Gemeenschap, en dat ze een relatief beperkte uitbreiding mogen krijgen. Dit zou kunnen leiden tot nivellering en tot een uitholling van het uitgangspunt, dus van de reden waarom deze instellingen tot stand zijn gekomen. Het hanteren van de zeven cumulatieve criteria, inclusief het opnemen van een minimumsubsidiering, betekent eigenlijk dat de kunstinstellingen geen ruime basisinfrastructuur kunnen worden. De conceptnota van de heer Caron heeft het dan weer over een ruimere basisinfrastructuur, met meer organisaties die continuïteit kunnen bieden. Daarbij inspireert hij zich op het Nederlandse model. Hij somt ook een aantal organisaties op die tot die basisinfrastructuur kunnen behoren. Eigenlijk zijn dit twee verschillende visies op de plaats van een kunstinstelling.

Men moet durven erkennen dat het Kunstendecreet de afgelopen jaren veel dingen mogelijk heeft gemaakt. Een groot deel van de basisinfrastructuur gedijt goed binnen het Kunstendecreet. De middelgrote organisaties die meerjarig gesubsidieerd zijn en die zich daardoor nationaal en internationaal kunnen ontwikkelen, hebben geen probleem met hun positie.

De huidige zes kunsteninstellingen willen zeker geen corporatistische houding aannemen. Ze vinden het wel belangrijk dat begrippen als instellingen of basisinfrastructuur in Vlaanderen sterk afgebakend worden en dat ze niet provincialistisch zouden worden ingevuld. Men mag er dus niet van uitgaan dat alle regio's noodzakelijk moeten vertegenwoordigd zijn. Het speelt eigenlijk geen enkele rol waar die instellingen zich bevinden.

De federale kunstinstanties staan sterk. De Vlaamse Opera kan, met de beschikbare middelen, eigenlijk niet concurreren met De Munt. Vlaanderen zou ook over sterke kunstinstanties, over topinstellingen, moeten kunnen beschikken. Daardoor zou het interessanter worden voor kunstliefhebbers uit binnen- en buitenland. Dat is ook noodzakelijk als men streeft naar een stimulerende invloed op het volledige kunstenlandschap. De rol van deze topinstellingen voor de kunsten kan men vergelijken met die van topclubs en topsportscholen voor de sport. In Vlaanderen is er een lange democratische traditie van een brede subsidiëring van cultuur. Topinstellingen moeten echter in de diepte en de hoogte kunnen werken en moeten ook zo gesubsidieerd worden. Alleen zo kan men een sterke aanwezigheid garanderen en kan men naast de sterke federale instellingen staan.

De kunstcanon en het prestige van dergelijke topinstellingen moet verder uitgebouwd worden in Vlaanderen, ook om de discrepantie tussen de symbolische erkenning en de subsidiale validering weg te werken. In dit verband verwijst de heer Aerts naar het boek 'De kunstinstelling' van Pascal Gielen, dat nog steeds interessante reflectieve en sociologische achtergronden biedt.

De heer Aerts kan zich niet uitspreken over alle aspecten van beide conceptnota's. De zes instellingen zijn het echter eens met de erkenningscriteria in de conceptnota van de minister. Bij het begrip kunstcanon denkt men doorgaans onmiddellijk aan de reflectieve canon die verwijst naar het repertoire van het verleden. In de nota van de minister wordt dit begrip echter gebruikt in de betekenis van een prospectieve canon waarbij kunstorganisaties de canon van de toekomst detecteren.

De instellingen zijn voorstander van een driedelige basisinfrastructuur voor de kunsten, met de Vlaamse kunstinstanties, de stedelijke kunstinstanties en de private kunstinstanties. Uit de voormiddaghoorzitting concludeerde de heer Aerts dat de term basisinfrastructuur eigenlijk te breed is. De basisinfrastructuur is immers vrij goed aanwezig in het Vlaamse kunstenbeleid. Daarom zou men het beter hebben over de topinfrastructuur. De huidige kunstinstanties werden indertijd opgericht door de Vlaamse Gemeenschap. In functie van het eigenaarschap hebben deze instellingen het recht om te worden benoemd als een afzonderlijk type. Er zijn ook stedelijke instellingen die aan die criteria voldoen, bijvoorbeeld de stadstheaters. Daarnaast zijn er ook de private kunstinstanties zoals het Kaaithheater en de Vooruit, de twee grootste kunstencentra in het decreet, die op basis van hun werking een plaats verdienen binnen de topinfrastructuur. De piramide van de kunsten heeft niet alleen een basis nodig, maar ook een top. Dat is de rol van de topinstellingen. Daarop moeten ze ook getoetst worden.

2. Uiteenzetting door mevrouw An Moons, SMIT VUB

Mevrouw *An Moons* erkent de merites van het Kunstendecreet dat de voorbije jaren op verschillende vlakken een belangrijke hefboom is geweest voor de sector. De laatste jaren staat het echter steeds meer onder druk. Het biedt geen afdoend antwoord meer op het sterk geëvolueerde kunstenlandschap dat onder meer gekenmerkt wordt door vervagende grenzen tussen cultuur en economie, tussen publiek en privaat, tussen globaal en lokaal, tussen reëel en virtueel en tussen gesubsidieerde en commerciële producties. Ook de grenzen tussen disciplines, functies en beleidsdomeinen vervagen. Dat leidt tot een stijgend aantal cross-overs en transversale werkingen. Een ander fenomeen is de legitimiteitsbevraging van cultuur. De laatste jaren is er ook een soort van dehiërarchisering gekomen. De traditionele kunstinstanties en subsidiesystemen staan steeds meer onder druk. Dat

is trouwens een breder maatschappelijk gegeven. Critici beweren vaak dat de traditionele kunstinstellingen onvoldoende aangepast zijn aan de bewegingen van deze tijd. Het in vraag stellen van de structuren hangt samen met de gewijzigde machtsposities, met de digitalisering en de globalisering. De groeiende markt van en voor een commercieel aanbod is zeker ook positief, al heeft dit fenomeen ook een schaduwzijde.

Over de traditionele kunstinstituties worden steeds meer fundamentele vragen gesteld. Hebben de instellingen wel genoeg voeling met wat er leeft in de maatschappij? Maken ze voldoende connectie met het publiek? Doorbreken ze de zogenaamde vierde muur? Is er nog een maatschappelijk draagvlak? Is er voldoende ondernemingszin? Op deze vragen kunnen genuanceerde antwoorden worden geformuleerd. Men moet ze echter in het achterhoofd houden bij de aanpassing van het Kunstendecreet.

Binnen een dergelijke context is de herziening van het decreet en van het beleidskader een goede beslissing. Dit Kunstendecreet moet het hele kunstenlandschap ten goede komen en niet alleen de gesubsidieerde organisaties en kunstenaars. Het moet voldoende experimenteerruimte en vrijheid bieden. Het moet de sector ook verder bevrijden van beperkende en beknellende regelgeving. De vijfjarige erkenning kan op dat vlak een rol spelen. De kunstenaar moet opnieuw centraal staan.

Het nieuwe decreet moet een kader, een nieuwe adem en meer ontplooiingskansen kunnen bieden aan de sector. De voorstellen in de nota dragen daar zeker toe bij: de introductie van een strategische visienota kunsten, de evaluatie en uitbreiding van de kunstcanon, de herwaardering van de kunstenaar, een grondige herziening van het beoordelingskader dat de laatste jaren sterk onder druk staat, de oprichting van het stimuleringsfonds Flanders Art, de herprofilering van het Vlaams Architectuurinstituut tot sectorinstituut, de vijfjarige erkenning van kunstenorganisaties, een verankering van het Kunstenloket in het Kunstendecreet en de afschaffing van de schotten tussen disciplines.

De conceptnota is een belangrijke stap in de verdere ontwikkeling van het kunstenlandchap. Ze plaatst wel een aantal kanttekeningen, waarvan sommige al aangehaald zijn door de andere sprekers. Het feit dat verschillende sprekers hierop terugkomen is echter wel betekenisvol.

Mevrouw Moons is blij dat er een strategische visie op kunsten wordt geformuleerd. Het moet gaan om een duurzame visie op de sector die geldt voor meer dan een regeerperiode. Men mag dit zeker niet los zien van andere cultuurdomeinen zoals de creatieve industrieën, de amateurkunsten, het sociaal-cultureel werk en het erfgoed. De strategische visie moet de beleidscontouren aangeven en moet duidelijke prioriteiten weergeven. De subsidiecriteria moeten getoetst worden aan die strategische totaalvisie. De bredere omgeving van het kunstenveld en de transitie die zich daar afspelen mogen zeker niet vergeten worden. De nieuwe uitdagingen, zoals digitalisering, globalisering en interne staatshervorming moeten aangepakt worden. Een dergelijke strategische visie mag niet te beperkend zijn. Er moet ruimte blijven voor organische groei. De landschapstekening is belangrijk voor het onderbouwen van de strategische visie. Zo kan men een duidelijk zicht krijgen op het landschap en op de sector. Een schottenloze benadering is positief, maar dat betekent niet dat men de disciplines volledig uit het oog mag verliezen. Een one-size-fits-all-beleid is uit den boze. Men moet zeker ook oog hebben voor het lokale en provinciale landschap.

Men evolueert steeds meer naar een instrumentele benadering van kunst als middel voor andere, vooral economische doelen. De middelen voor kunst en cultuur worden op die manier voor een deel gelegitimeerd. Een strategische visienota moet echter ook aandacht hebben voor de intrinsieke waarde van de kunst. Een evidencebasedbeleid, gebaseerd op kennis en op cijfers, is relevant, maar onvoldoende.

In de conceptnota van de minister krijgt de kunstenaar opnieuw een meer centrale rol. Dat is positief. Een kwalitatief kunstenlandschap wordt toch voor een groot deel bepaald door de kunstenaars. De kunstenaar moet de luis in de pels kunnen blijven. Het decreet en het beleidskader moeten voor die vrijheid van de kunstenaar de nodige randvoorwaarden scheppen, met aandacht voor talentontwikkeling. Dat kan gerealiseerd worden via projectsubsidies of beurzen, maar ook door samenwerking met organisaties. Onder de top laag van de Vlaamse instellingen moet er een brede creatieve humuslaag worden gecreëerd waar het talent kan opborrelen. Hoe breder de basis, hoe groter de kans dat er ook een top zal zijn.

Het stimuleren van ondernemingszin heeft te maken met het erkennen van de vrijheid en de verantwoordelijkheid van de kunstenaar. Men mag niet bevoogdend of pamperend optreden. Dat is niet alleen het geval voor de zakelijke werking, maar ook voor de maatschappelijke betrokkenheid, de overtuigende publiekswerking, de netwerking en samenwerking tussen organisaties, de openheid voor artistieke vernieuwing, de kwaliteit en de diversiteit. Men mag de subsidies niet als vanzelfsprekend beschouwen.

Het is belangrijk het kaf van het koren te scheiden. In bepaalde sectoren is er een overaanbod. Men moet mensen laten experimenteren, maar bij een subsidiëring moeten er ook keuzes worden gemaakt. Dat is noodzakelijk als men de gemiddelde kwaliteit wil verhogen. De kaasschaafmethode mag in deze sector niet worden toegepast. De avantgarde en de elitaire kunst moeten er zijn, want ze vormen een belangrijke kritische basis. De kunst mag zich echter niet alleen richten tot de happy few. Ook dingen die een breed publiek kunnen aanspreken, zoals kwalitatief sterk volkstheater, moeten mogelijk zijn. Subsidies mogen niet in vraag worden gesteld, maar wel de vanzelfsprekendheid en de bestedingswijze ervan. Dat hangt gedeeltelijk samen met het beoordelingskader. Men mag geen bestraffingsbeleid voeren, maar een beloningsbeleid. Organisaties met vrij veel eigen inkomsten mogen niet afgestraft worden op het vlak van subsidies. Men dient rekening te houden met de functie van de organisatie. Men dient ook na te denken over andere ondersteuningsvormen.

Er is een voorstel tot afschaffing van de schotten tussen de disciplines. Dat is positief. Een functiegerichte benadering is waardevol, maar die functies moeten duidelijk ingevuld worden. Dat kan leiden tot meer aandacht voor subsidiedoelstellingen en tot een grotere verantwoordelijkheid van de aanvrager voor de zelfprofilering. Daarmee mag men natuurlijk geen nieuwe schotten creëren. Met de digitalisering vervagen immers ook de grenzen tussen de functies. De beoordelingscommissies en -criteria worden in de nota herzien. Ook dat is positief. De criteria moeten zo helder en eenduidig mogelijk geformuleerd worden. Ze moeten ook getoetst worden aan de strategische visie. Men moet zorgen voor meer transparante procedures, met een kortere doorlooptijd. Door de herziening van de commissies zal de expertise gericht kunnen worden ingezet, via wisselende commissies. Het is wel belangrijk dat die commissies beschikken over een vaste kern die het overzicht behoudt. Het inzetten van wisselende commissies kan al een goede stap zijn naar het verminderen van partijdigheid en vaste smaak. De organisaties moeten een kritisch oog hebben voor de voorbijwerking. Het onevenwicht tussen disciplines en regio's en de historische onrechtvaardigheden moeten in de mate van het mogelijke worden weggewerkt.

Het woord kunstcanon heeft inderdaad een geladen betekenis. Aanvankelijk had mevrouw Moons er weinig problemen mee. Na de tussenkomsten van de vorige sprekers betwijfelt ze of dit woord behouden moet blijven. Het moet echter vooral gaan over de invulling van de kunstcanon. Deze instellingen hebben een belangrijke symboolwaarde en een sensibiliserende rol, ook op het vlak van talentontwikkeling, en dat in binnen- en buitenland. De locatie van deze instellingen maakt op zich inderdaad weinig uit. Gezien de moge-

lijke functies van deze instellingen, is het echter wel belangrijk om een zekere spreiding te realiseren. Dat betekent nog niet dat er in elke provincie een dergelijke instelling dient te zijn. De eventuele vernieuwing of uitbreiding van deze kunstcanon moet gekoppeld worden aan het debat over de interne staatshervorming. Misschien kunnen sommige van de huidige provinciale instellingen aan de criteria beantwoorden. Een eventuele uitbreiding hangt ook samen met het budget. Het zou niet gunstig zijn als het huidige budget over meer instellingen zou moeten worden verdeeld.

Internationale ambitie is heel belangrijk, want kunst vormt een hefboom om een venster op de wereld te openen en om een venster te openen op Vlaanderen vanuit de wereld. Momenteel staan de vensters nog te veel op een kier. Ambitieuze kunstenaars en kunsten kennen geen grenzen. Een toekomstgericht en duurzaam kunstenbeleid moet internationaal georiënteerd zijn en internationale ambitie uitstralen. Men moet de kwaliteit ervan durven meten aan internationale standaarden, zeker als het gaat over de Vlaamse kunstinstellingen. Op dat vlak mogen we streng zijn. De internationale beurzen en Flanders Art dragen voor een stuk bij tot deze internationale ambitie, maar men kan daar nog verder in gaan. De grootste uitdaging is die van de Vlaamse kunstcanon.

Het complementaire beleid met de steden, gemeenten en provincies is een heel belangrijk punt. In de toekomst zouden er nog maximaal twee overheden kunnen tussenkomen met één hoofddossier. Dat is positief. Dat kan leiden tot een vermindering van de planlast en tot meer duidelijkheid over de verwachtingen. Er is nood aan meer overleg tussen de verschillende niveaus. De rol van steden en gemeenten en provincies moet beter worden uitgeklaard in het kader van het kerntakendebat. Zo kan men het kunstenlandschap versterken in plaats van het te versnipperen. Het bereik is een belangrijk criterium in dit debat, maar deze term kan verschillende betekenissen hebben. Het bereik mag niet volledig ten koste gaan van landschapsspreiding en niet-grootstedelijke actoren. Ten slotte kan het ook niet de bedoeling zijn dat alle dossiers die niet opgevangen zijn op het Vlaamse niveau, doorgeschoven worden naar de lokale en de provinciale overheden.

Een nieuw beleidskader moet de weg vrijmaken voor een flexibele financieringsbenadering. Het opheffen van schotten draagt daartoe bij. Het subsidiebeleid van het Kunsten-decreet zou moeten verbonden worden met haalbare alternatieve financiering. Op dit ogenblik zijn de grenzen van de subsidiëring namelijk bereikt. Om de kunstensector te laten bloeien zijn er echter nog altijd middelen nodig. Daarom moet men op zoek naar andere middelen. Ondanks de crisis zijn er nog steeds kansen in de private sector. Fiscale stimuli kunnen daarbij een belangrijke rol spelen, al is dat een federale materie. De financiering van kunst is zeker geen exclusieve opdracht van de overheid, maar ook van het bredere economische veld. Het hele kunstenlandschap moet worden versterkt en niet alleen de gesubsidieerde sectoren ervan.

We evolueren naar een kunstensteunpunt, met disciplinaire en functionele deelwerkingen. Dat biedt zeker opportuniteiten: de logistieke voordelen, de mogelijkheid om een documentatiecentrum uit te bouwen, het stimuleren van kruisbestuiving en transversale werking en het realiseren van een aanspreekpunt voor het beleid. Hierin zit echter ook een bedreiging. Het is belangrijk om de sectorwerking te bewaken. Het steunpunt mag niet alleen een beleidsinstrument zijn. Een fusie kan lukken of mislukken. Misschien kan men beter een nieuw vehikel oprichten. Er zijn ook nog vragen over de timing van de implementering en over de transitieperiode.

Tot slot benadrukt mevrouw Moons dat de uitdagingen inzake digitalisering, kunsteducatie en interculturaliteit zeker moeten worden aangepakt. Men moet ook blijven bruggen slaan naar andere cultuurdomeinen.

3. Uiteenzetting door de heer Tom Vanthienen, Vereniging van de Vlaamse Provincies

De heer *Tom Vanthienen* wenst te focussen op de mogelijke rol van de provincies binnen het toekomstige Kunstendecreet. Op dit vlak zal de interne staatshervorming een belangrijke rol spelen. Hij wil drie belangrijke thema's aankaarten, namelijk de oormerking van de provinciale middelen, het tegengaan van het watervalsysteem en de intermediaire positie van het provincieniveau. Ten slotte zal hij enkele conclusies formuleren.

Het oormerken van de provinciale middelen houdt verband met de transitie van de interne staatshervorming. Het is positief dat minister Schauvliege de nodige tijd uittrekt voor de organisaties die momenteel op verschillende niveaus subsidies ontvangen. Het zou goed zijn als die subsidies gedurende enige tijd gewoon worden overgeheveld zonder dat de betrokken organisaties daarvoor bijkomende plannen moeten opmaken. De VVP hoopt dat deze organisaties niet uit de boot zullen vallen in de volgende subsidierondes. De VVP vraagt zich ook af hoe men de regionale spreiding zal organiseren.

Na de oormerking blijft er nog wat geld over op het provinciale niveau. Dat zal overleg, samenwerking en kennis van zaken vergen. De meeste provincies zullen dat organiseren via een projectenfonds. Het is echter niet de bedoeling dat organisaties of kunstenaars twee keer langs de kassa te passeren voor hetzelfde project. Daarom is er nood aan een structureel overleg tussen de drie beleidsniveaus. Dat overleg is er dus niet alleen nodig voor de tussenfase tussen preadviezen en definitieve adviezen.

De provincies vragen zich af hoe men de Vlaamse kunstcanon zal selecteren. Het is nu al duidelijk dat bepaalde organisaties zullen worden opgenomen. Zal de regering een keuze maken op basis van bepaalde criteria? Dit moet verduidelijkt worden in het decreet of in de bijbehorende besluiten.

De heer Vanthienen roept ook de vraag op naar de regionale spreiding, zonder te pleiten voor een vaste verdeling over het grondgebied. Om de potentie van nieuwe initiatieven te realiseren is structurele samenwerking tussen bestuursniveaus nodig, waarin met kennis van zaken afspraken worden gemaakt over hun belang. Zij moet ook op de juiste momenten plaatsvinden, dus zeker niet alleen tussen pre- en definitief advies, want dan is er veel meer politieke interferentie. De rol van provinciebesturen is vooral stimulerend ten aanzien van talent dat nog niet klaar is om gehonoreerd te worden op Vlaams niveau. Op een gegeven moment moet het wel sterk genoeg zijn om buiten die serre geplaatst te worden, zo niet moet men de juiste conclusies durven trekken. Daarnaast kan trajectbegeleiding een rol zijn. De complementariteit van het beleidskader moet in elk geval in overleg worden geregeld, stelt hij tot besluit.

4. Uiteenzetting door mevrouw Hilde Plas, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

Mevrouw *Hilde Plas* deelt mee dat VVSG verheugd is dat beide conceptnota's voor een complementair beleid kiezen. Zij waardeert de bouwstenen en hoopt dat ze worden vastgelegd. Deze bouwstenen ontbreken echter voor wat de afstemming tussen het lokale en het provinciale niveau betreft. Die afstemming ontbrak reeds in artikel 60 van het decreet Lokaal Cultuurbeleid. In de landschapstekening noemt mevrouw Plas de functieclusters, de koppeling van twee clusters aan het lokale beleid, en de meerjarige ondersteuning positieve elementen. De lokale besturen worden in de voorliggende teksten slechts uitgenodigd er zelf een op te stellen. Als ze daar op ingaan, vindt de spreker dat dit in de afstemming procedureel dient te worden verwerkt. Samenwerking met het steunpunt lijkt haar aangegeven.

Verder is de VVSG blij dat beide nota's de rol van de steden erkennen, al is de afstemming op het Vlaamse beleid nog niet vertaald in procedures. De vereniging pleit ervoor om de

impact van het Vlaamse beleid op het lokale te verrekenen. In het afsprakenprotocol daarover, welke vorm het ook aanneemt, moet staan dat de indiener zelf zijn DNA of eigenheid situeert in het kunstenlandschap, inclusief zijn plaats in het lokale weefsel. Verder vraagt mevrouw Plas de garantie dat de beoordelingscommissies over expertise in lokaal beleid beschikken. Zij verwelkomt het politieke overleg tussen de overheidsniveaus maar het moet aangevuld worden door overleg tussen adviescommissie en stedelijke administratie. Ook hier kan de procedurele afstemming nog beter.

De VVSG ondersteunt de vastlegging van een strategische beleidsvisie in het Kunsten-decreet, gebaseerd op een brede omgevingsanalyse, waarin ook de lokale overheden vertegenwoordigd zijn, en pleit ervoor om hen ook te betrekken bij de landschapstekening. Verder is het goed dat aan de analyse ook een streefbeeld op lange termijn wordt toegevoegd. Van de functieclusters verwacht men een nieuwe dynamiek. De samenhang van de culturele keten verdient aandacht, waarbij de VVSG geen voorstander is van de exclusieve toekenning van schakels aan één overheid. Elk niveau moet op elke cluster kunnen inzetten.

De specifieke eigenheid van een kunstenaar of instelling, dus het eigen DNA, is een heel goede insteek. De VVSG dringt erop aan bestuurlijke expertise mee te nemen in de beoordeling en de advisering. Wat kunstcanon, instellingen en steunpunt betreft, zijn de nieuwe criteria met cumulatieve voorwaarden een goede zaak. Dit geldt ook voor de verbreding van de landelijke pool. De historische onrechtvaardigheden vormen een terecht aandachtspunt. Het samengaan van de steunpunten levert winst op, of dat in de vorm van een fusie gebeurt, is voor de VVSG minder relevant.

Wat het impulsbeleid betreft, onderschrijft VVSG het tweesporenbeleid, maar vraagt wel aandacht voor samenhang en complementariteit in het impulsbeleid.

5. Uiteenzetting door mevrouw Leen De Spiegelaere en de heer Hugo Vanden Driessche, Brussels Kunstenoverleg

Mevrouw *Leen De Spiegelaere* legt uit dat het BKO een overlegplatform is dat de Brusselse culturele instellingen tien jaar geleden zelf opstartten. Er zijn 95 leden op dit moment en ze hebben alle een band met de Vlaamse Gemeenschap, de VGC of de federale overheid. Sinds 2004 werkt het nauw samen met Le Réseau des Arts à Bruxelles. BKO ziet het Vlaamse culturele veld in Brussel als een deel van een groter geheel, waarin ook de Franse, Europese en internationale gemeenschappen actief zijn.

Wat de artistieke matrix betreft, vindt BKO dat onderzoek en ontwikkeling een aparte cluster verdient te worden in de plaats van een onderdeel van creatie. Heel wat grootste stedelijke organisaties worden er door hun context toe gebracht met dergelijke experimenten bezig te zijn zonder creatieverplichting. Verder pleit het voor een transversale benadering van culturele en socio-economische diversiteit, die niet beperkt mag blijven tot de cluster participatie.

Mevrouw *De Spiegelaere* schetst de grootstedelijke context die fungeert als een soort labo voor de rest van het land. Dit geldt des te meer voor de kunsten. De veelheid aan invloeden, vrijheid, chaos enzovoort die er heerst, werkt inspirerend voor kunstenaars om te experimenteren met nieuwe vormen. Organisaties spelen daarop in en de stad herbergt heel wat structuren die zich specifiek op onderzoek en ontwikkeling richten, zonder de kunstenaar altijd de verplichting op te leggen naar een creatie toe te werken. Deze plekken moeten naar waarde worden geschat, want zijn vitaal voor een hedendaags en veranderend kunstenlandschap. Ze hebben een grote impact op het artistieke veld in Brussel, België en erbuiten, en trekken kunstenaars van overal aan.

Landelijk bereik vindt BKO een eerder vaag begrip. Hoe bepaalt men het onderscheid met lokaal? Is het beperkt tot publieksbereik of bedoelt men ook artistieke uitstraling? De spreker pleit voor een inhoudelijke invulling, die door de beoordelingscommissies wordt getoetst. Zij wijst erop dat lokaal bereik in Brussel vanzelf al internationaal en divers is. Publiekswerking in een dergelijke omgeving vraagt een extra inspanning.

De heer *Hugo Vanden Driessche* gaat in op de samenwerking met de andere overheden, waaraan het in Brussel niet ontbreekt. Sinds er een cultureel akkoord is, gelooft hij meer dan vroeger dat er op dat vlak iets kan gerealiseerd worden, hoezeer hij zich ook bewust is dat de verhouding van de Vlaamse overheid met de lokale en gewestelijke besturen er zoveel ingewikkelder is dan elders. Helaas blijft de conceptnota zeer vaag op dit punt.

De VGC mag een landschapstekening opmaken, zoals de steden en gemeenten in Vlaanderen. De spreker vraagt zich af of er geen verplichting nodig is. De laatste landschapstekening dateert uit de tijd van minister Poma. Wat het samenwerkingsplatform in het kader van het cultureel akkoord betreft, is het nodig om in te zetten op de samenwerking zelf en niet uitsluitend op de internationale positionering. Er zou ook minstens één ervaren Brusselaar moeten inzitten.

Verder is het raar dat MuKHA en KMSKA onder een ander decreet blijven ressorteren. Hopelijk is het geen precedent om andere belangrijke spelers als het kunstencentrum WIELS a priori uit te sluiten uit de Vlaamse kunstcanon.

Tot slot wijst de heer Vanden Driessche op de ervaring, recent nog op onderwijsvlak, dat het onmogelijk is een muur op te trekken tussen Brussel en de Rand. Hij pleit er dan ook voor dit in één landschapstekening op te nemen, anders dan de aparte nota's van de ministers Bourgeois en Smet. Hij besluit dat BKO de nota genegen is maar wel vraagt om meer stringente maatregelen die de specificiteit van Brussel aan bod laten komen.

6. Vragen van de commissieleden en antwoorden van de heer Aerts, mevrouw Moons, de heer Vanthienen, mevrouw Plas, mevrouw De Spiegelaere en de heer Vanden Driessche

De heer *Marius Meremans* onderschrijft dat de aandacht voor diversiteit transversaal moet zijn, al mag het geen fetisj worden. Hoe ziet BKO de samenwerking tussen Brussel en de Rand concreet? De spreker wijst erop dat de ondersteuning van de Nederlandstalige cultuur er een onderdeel van vormt.

De heer *Jo De Ro* vraagt of mevrouw Moons de visie van de conceptnota van de minister te instrumenteel vindt. Welke verhoudingen tussen disciplines en regio's vindt ze te onevenwichtig? Welke goede voorbeelden ziet zij voor een eengemaakt kunstensteunpunt?

Hoe zien de provincies hun serrefunctie concreet? Kan de VVSG meer zeggen over de afstemming tussen lokaal en provinciaal kunstenbeleid?

Wat verlangt BKO precies in de samenwerking tussen Brussel en de Rand?

De heer *Erik Arckens* vraagt hoe BKO de verhouding tussen Franstalig Brussel en de Rand ziet. Hij wijst erop dat de culturele diversiteit op zich geen reden is voor de Vlaamse instellingen in Brussel om zich aan hun missie te onttrekken. Kunnen zij die Vlaamse attitude opbrengen? Lijkt het BKO aangewezen dat de culturele bevoegdheid van de GGC geactiveerd wordt?

Dreigt geen expertise verloren te gaan bij de overheveling van de culturele bevoegdheden van de provincies?

In de plaats van te veel van hetzelfde voor de happy few, is het inderdaad nodig participatie in het Kunstendecreet te doen binnensluipen. Hoe ziet mevrouw Moons dat concreet?

Hoe kan volgens de VVSG de culturele stedenoorlog om geld en prestige door het binnenhalen van grote instellingen, voorkomen worden?

Ook de heer *Bart Caron* vindt de zeven inhoudelijke criteria van de conceptnota van minister Schauvliege een terecht uitgangspunt. Hoe kijkt de heer Aerts daarnaast aan tegen de financiële schaal als voorwaarde? Staan de Waalse culturele instellingen op gelijke voet met de Vlaamse of zijn de federale instellingen daar dominanter? Moet in de samenstelling van de canon ook rekening worden gehouden met de aanwezigheid van alle disciplines?

Is het niet wenselijk om de grens tussen subsidiëring en alternatieve financiering (Cultuur-Invest) te verzachten met een overgangsgebied, waarin zowel artistiek als commercieel geredeneerd wordt, zoals bijvoorbeeld bij de populaire musical?

Wat het kunstenbeleid in Brussel betreft, gaat de heer Caron er in zijn eigen conceptnota van uit dat de VGC dezelfde rol kan opnemen als de centrumsteden in Vlaanderen, en dat ook Brusselse instellingen deel uitmaken van de basisinfrastructuur. BKO wil overleg met de Franse Gemeenschap verplichten, maar wat als die partner niet evenredig over de brug komt? De heer Caron wil in elk geval negatieve effecten voor de Brusselse instellingen voorkomen.

Iedereen is het eens dat de lokale besturen een volwaardiger plaats moeten krijgen in het Kunstendecreet, maar moeten daarbij de voorwaarden strikter gemaakt worden dan vroeger? De heer Caron wijst op de historisch gegroeide verschillen in subsidiëring voor de verschillende kunstdisciplines. Wat als een bestuur beslist niet eens een landschapstekening te maken?

Volgens de heer Caron zijn de coproducties een achterpoortje om alsnog meer dan twee bestuursniveaus binnen te laten in de subsidiëring. Anderzijds vindt hij een subsidierol voor de provincie wel interessant ten aanzien van instellingen die te klein of te jong zijn voor het Vlaamse niveau maar toch al te fors voor het lokale. Zijn de provincies het eens om initiatieven die niet door de Vlaamse Gemeenschap worden gesubsidieerd, als prioriteit te nemen? Hoelang moet die steun duren?

De heer *Paul Delva* begrijpt de waarschuwing voor geografisch provincialisme, maar hoe beantwoordt de heer Aerts de vrees dat sectoren of disciplines nooit een topinstelling zullen verwerven omdat ze niet het vereiste belang bereiken. Ziet mevrouw Moons nog andere bronnen van nieuwe financiering buiten fiscale stimuli? Wat bedoelt mevrouw Plas met de bestuurlijke beleidsexpertise die nodig is in de beoordelingscommissies? Moet een echt volledige landschapstekening in Brussel niet gemaakt worden door VGC en Franse Gemeenschap samen? Tot slot betreurt hij dat Brussel en de Vlaamse rand te weinig samen worden benaderd. Die grens moet een plaats worden van dialoog en uitwisseling.

Mevrouw *Yamila Idrissi* vraagt waarom de heer Aerts de aan de gang zijnde transitie bij de Vlaamse Opera en het Koninklijk Ballet van Vlaanderen, die gericht is op excellentie, buiten zijn betoog hield. Hoe staat hij tegenover de kanttekening van mevrouw Moons bij zijn stelling dat de grote instellingen niet Antwerps maar landelijk zijn, ook al bevinden de meeste zich in die stad. Mevrouw Idrissi onderstreept ook dat goed moet nagedacht worden over de criteria voor een topinstelling. Daarbij wil zij WIELS – en andere – niet a priori uitsluiten. De verhouding van zowel steden en gemeenten als provincies tot een ander moet nog uitgeklaard worden, in het bijzonder wat de talentontwikkeling betreft.

Mevrouw Idrissi treedt de stelling bij dat over alternatieve financieringsvormen als crowdfunding moet nagedacht worden, zij het niet om de subsidies te verminderen. Hoe zien de gasten dit passen in een nieuw Kunstendecreet? Ook zij is het eens met de transver-

sale benadering van diversiteit. De Brusselse instellingen bewijzen allang dat ze als lab fungeren. Hun samenwerking met de Franstalige instellingen bijvoorbeeld gaat aan het cultureel akkoord vooraf. Ook in de relatie met de Rand lopen ze voorop door naar de mogelijke winstpunten voor iedereen te kijken. Tot slot merkt mevrouw Idrissi weinig animo voor de fondsbenadering.

De heer *Jerry Aerts* erkent dat steden concurreren om instellingen met aanzien in huis te hebben. Dat draagt bij tot hun prestige. Die erkenning is echter de verdienste van de instellingen zelf en zij mogen dan ook geëvalueerd en beloond worden volgens die prestaties, en niet omdat ze in een bepaalde stad gevestigd zijn.

De financiële barrière is slechts een deeltje van de criteria in de conceptnota van de minister, maar het is wel nodig om de top van de kunstenpiramide te scheiden van de rest. Anders bestaat het gevaar dat de top te breed wordt doordat men er instellingen in gaat plaatsen om redenen van representatie. Die notie ontbreekt in het gewijzigde Erfgoeddecreet, waar het bij twee topinstellingen blijft. Er kunnen steeds aanpassingen gebeuren, maar dat kan niet in één operatie. Het Erfgoeddecreet en het Kunstendecreet zijn immers gescheiden. Dat bepaalde sectoren geen positie verwerven in de top, hoeft niet noodzakelijk een probleem te zijn. Het gaat immers niet om representativiteit, maar men moet worden bereikt op basis van inhoudelijke criteria. Sommige sectoren zijn beter af als zij kleinschalig en gespreid kunnen opereren, zonder dat zij over een instelling moeten beschikken. De kleinere organisaties dienen wel over de nodige werkmiddelen te beschikken.

De transitie Vlaamse Opera en Koninklijk Ballet van Vlaanderen werd niet besproken op het Overleg Grote Instellingen omdat de oefening nog volop aan de gang is. Het is terecht een belangrijke zorg van de minister om de fusie te realiseren. Beide organisaties hebben behoefte aan een steviger aanwezigheid, maar het zal een moeilijke fusieoperatie zijn.

Ook de landelijke uitstraling is verbonden met de representativiteit. Grote instellingen moeten niet een bepaalde regio vertegenwoordigen maar een eigen traject ontwikkelen. Inhoudelijke criteria moeten bepalen wat al dan niet als topinstelling wordt weerhouden. Dit is de enig mogelijke benaderingswijze en de heer Aerts meent dat ook in de conceptnota van de minister te lezen.

In Wallonië wordt aan de vijf grote instellingen 35 miljoen euro gegeven. Een aantal nationale instellingen worden er nog als Waalse instellingen beschouwd. Daardoor is er niet zo een groot verschil in de verhoudingen van Wallonië ten opzichte van Brussel. Gerelateerd aan de bevolkingscijfers is de verhouding ongeveer gelijk.

Mevrouw *An Moons* stelt een Europese en internationale tendens vast om cultuur en kunsten te zien als instrumenten voor economische ontwikkeling en tewerkstelling. Men moet opletten dat deze ontwikkeling niet te ver gaat. Men moet deze benadering in het breder kader van het Kunstendecreet kunnen overstijgen. Toch moet men de meerwaarde van kunsten buiten hun intrinsieke en maatschappelijke waarde meenemen. In de nota weegt de instrumentele waarde niet door. Hetzelfde geldt voor het evidencebasedbeleid.

Het onevenwicht tussen regio's en disciplines is historisch gegroeid. De podiumsector is anders georganiseerd dan de muzieksector of vormgeving. Dit is het gevolg van de logica van de sector, hoe marktgerelateerd een sector al dan niet is en het potentieel aan inkomsten en terugverdienmogelijkheden. Limburg is wat de Vlaamse subsidieverdeling betreft een achtergestelde regio. Dit kan ook een uitdaging zijn. Men moet kijken hoe het percentage van de laatste erkenningsronde kan worden verhoogd. Als men vergelijkt met regio's met een grootstedelijke context, dan zijn er onevenwichten die zullen blijven bestaan. Momenteel bestaat er echter een groot structureel onevenwicht.

Mevrouw Moons kent niet meteen een voorbeeld van een steunpunt. Fusies slagen alleen als de historische last niet te groot is. Men moet trachten met een nieuw beleidsplan en duidelijke doelstellingen te komen die voor dat ene steunpunt zijn vastgelegd. Die doelstellingen zijn enerzijds transversaal en gelden voor de drie sectoren, maar zijn anderzijds ook sectorspecifiek. Er moet een coherent kader komen. Het is belangrijk goede en slechte voorbeelden te zoeken om er lessen uit te trekken.

Het doorbreken van de vierde muur is een gigantische uitdaging. Er zijn drie geledingen: de niche van de avant-gardekunst, daarnaast zijn er de mengvormen en tot slot het brede culturele veld. Het is een uitdaging deze geledingen te verbinden. De mengvormen kunnen daar hun rol spelen. Het is belangrijk om de mensen te betrekken en in hun leefwereld te komen. Een voorbeeld is de biënnale Manifesta 9. Biënnales zijn voor vele mensen ver van hun leefwereld verwijderd. Om een breed publiek aan te spreken, heeft men voor Manifesta 9 het mijnerfgoed benut omdat een breed publiek in Limburg daarbij betrokken is. De tentoonstelling bevatte veel hedendaagse avant-gardekunst. Men heeft de twee willen verbinden. Een ander voorbeeld is de theatervoorstelling Haven en Goed, over drie generaties dokwerkers. Vele dokwerkers gingen naar de voorstelling en kwamen op deze manier met theater in aanraking. Men moet mensen niet tot de avant-garde brengen, maar het is wel een uitdaging om ze naar het theater of een tentoonstelling te brengen. Er zijn mogelijkheden om die verbindingen te zoeken.

Mevrouw Moons betreurt dat de grenzen tussen de gesubsidieerde cultuur en CultuurInvest nog altijd bestaan. Er is wel een evolutie. Aanvankelijk was het onderscheid nog stringenter. Structureel georganiseerde organisaties kwamen niet in aanmerking voor CultuurInvest. Inmiddels zijn er al debatten geweest over openheid voor de vzw's. Hetzelfde geldt voor het Kunstendecreet. Commerciële cultuurorganisaties komen in principe niet in aanmerking. Belangrijk is hoe de grenzen worden afgebakend. De verbindingen zijn essentieel en de functiebenaderingen kunnen daar deels een bijdrage aan leveren. De finaliteit van beide is verschillend. Het kan niet de bedoeling zijn om met subsidies leningen af te betalen. Het moet duidelijk zijn dat CultuurInvest staat voor rendementsgebonden activiteiten en dat subsidies voortvloeiend uit het Kunstendecreet worden aangewend voor zaken met weinig marktpotentieel.

De nieuwe financieringsbenadering is meer dan het aanwenden van fiscale stimuli. Het gaat ook over CultuurInvest, crowdfunding, kunstenopdracht, mecenaat en nog veel meer. Crowdfunding biedt opportuniteiten voor bepaalde sectoren, maar het mag niet worden overroepen. Het is een vorm van talentspotting en kan als terugverdienmodel werken. In een onlineomgeving zijn er nog andere mogelijkheden om aan terugverdienmogelijkheden te werken. Vlaanderen kent inzake mecenaat niet zo een grote traditie als Nederland. Er is niet onmiddellijk een return on investment, maar wel betrokkenheid. De theatervoorstelling Haven en Goed is een voorbeeld, gefinancierd vanuit de privésector.

De alternatieve financiering kan misschien niet in het Kunstendecreet worden opgenomen, maar in een breder beleidskader moeten er bruggen gebouwd worden tussen het Kunstendecreet en de andere financieringsvormen. Er kunnen stimuli in het Kunstendecreet worden ingeschreven om die andere vormen te stimuleren en te verplichten, zonder er percentages op te plakken.

Ieder heeft zijn rol op het vlak van talentontwikkeling, ook gemeenten, steden en provincies.

Het antwoord op de vraag in verband met de verfondsing is niet eenduidig. Als de voorliggende aanpassingen kunnen worden doorgevoerd, dan wordt er al een hele stap gezet en

is de verfondsing misschien niet meer meteen het juiste antwoord. Het is ook afhankelijk van de sectoren. Er zijn projectmatige opportuniteiten, maar ook opportuniteiten door de verbinding van publieke en private middelen. In de gegeven omstandigheden opteert mevrouw Moons eerder voor het huidige subsidiesysteem.

De heer *Tom Vanthienen* tracht met een voorbeeld de serrefunctie te verduidelijken. In rock- en popmuziek begint men zijn carrière lokaal, om daarna dat niveau te overschrijden zonder landelijk bekend te zijn. Daarna gaat men langzaam naar een regionaal, Vlaams of misschien wel internationaal niveau. Vaak worden muziekwedstrijden gebruikt om talenten te stimuleren door bijvoorbeeld in functie van het resultaat subsidies te geven, podia aan te bieden, een aanbod met trajectbegeleiding, ontwikkelingsbeurzen, of bijvoorbeeld begeleiding door meer ervaren muzikanten. De serrefunctie is niet alleen podium- en speelkansen geven, maar ook begeleiding, ontwikkelingsbeurzen in het buitenland en workshops. Er zijn een aantal instrumenten die men kan gebruiken om de ontwikkeling van het talent of het gebrek eraan te volgen.

Door de verneveling van subsidies verliest men niet alleen in de kunstenwereld, maar ook in de overheidssectoren zoals Sociaal Cultureel Werk en Jeugdbeleid, waar de landelijke gesubsidieerde organisaties door de tweelagenbeslissing tweemaal langs de kassa kunnen passeren omdat men niet op de hoogte is van de inhoud van de beheersovereenkomsten. Momenteel weet men in de provincies gelukkig nog waarom een aantal zaken door Vlaanderen worden gesubsidieerd. Sommige initiatieven zitten goed en hoeven niet door te groeien naar het Vlaamse niveau. De uitdaging bestaat erin het Vlaamse landschap te verkennen, de rol van provincies, steden en gemeenten te erkennen, en dubbele financiering te voorkomen. Misschien zou het interessant zijn geen middelen, maar andere vormen van begeleiding te geven. Dan is het risico van de verneveling beperkt en kan men een aantal projectmogelijkheden bij de provincies laten.

Bij de directeurs Cultuur van de verschillende provincies is het de intentie om via een overgangsfase reglementen op te stellen met het oog op een projectbenadering voor instellingen en organisaties die niet door Vlaanderen worden gesubsidieerd. Het slagen van deze afbakening hangt af van zowel ambtelijk als politiek niveau. Men wil de schotten zuiver krijgen. Men wil ook vermijden dat men de schuld in elkaars schoenen schuift. Er moet daarom worden overlegd op momenten dat het financiële aspect nog niet belangrijk is. Het is misschien goed, zoals bij het cultureel erfgoed, om regelmatig met de drie bestuursniveaus samen te zitten en afspraken te maken over de te volgen werkwijze voor nieuwe of aangepaste projecten.

Bij de regionale spreiding Vlaamse rand versus buitengebied is het niet per definitie nodig overal een topinstelling te hebben. Er zijn andere mogelijkheden. In West-Vlaanderen kan men bijvoorbeeld interessante dingen meepikken in Frankrijk, in Limburg kan men naar Luik of Maastricht gaan. Er moet worden gekeken naar het aanbod voor de inwoners. Het aanbod moet voor iedereen toegankelijk zijn, los van de financiële verantwoordelijke. Een slecht voorbeeld is bijvoorbeeld het ontbreken van een muziek- en dansopleiding in het secundair kunstonderwijs in Limburg. Ongeacht waar men woont, moet men toegang kunnen hebben tot een redelijk aanbod. Er moeten gelijke kansen zijn in het kunstenbeleid en dit zowel in het ontwikkelen, het worden van kunstenaar, het opzetten van kunstprojecten als in de consumptie ervan. Dit hoeft niet te resulteren in een wafelijzerpolitiek.

Volgens mevrouw *Hilde Plas* is er een bereidheid tot afstemming op het ambtelijke niveau tussen lokale en provinciale overheden. Op het politieke niveau is dit minder getoetst. Deze bereidheid moet op een gegeven ogenblik resulteren in transparante afspraken, zodat er rechtszekerheid is.

Mevrouw *Hilde Plas* gaat ervan uit dat een gezonde competitie tussen gemeenten de mensen en de besturen scherp houdt. In die competitie ziet men soms functionele bondgenootschappen ontstaan. Het meest recente voorbeeld is de gezamenlijke oproep van de centrumsteden over de financiële toestand ten aanzien van de Vlaamse overheid. Soms sluit men ook de rangen en is er geen sprake van competitie. In cultuur is er soms een verschil omdat de historiek van de steden verschillend is. De gevolgen van een kunstenbeleid is voor de steden in een regionale context anders dan in een grootstedelijke context.

De heer *Michel Price*, VVSG, vindt de verhouding tussen de centrumsteden vrij goed. Iedereen heeft wel zijn eigen belangen, maar dit geeft geen aanleiding tot conflicten. Het maken van een landschapstekening en de uitnodiging aan de steden om die zelf te genereren, leidt tot grotere transparantie. Het is niet erg dat de verschillende steden hun eigen belangen en agenda hebben als er maar transparantie over bestaat. De impact van individuele dossiers van gezelschappen heeft een veel grotere impact op centrumsteden van ongeveer 60.000 à 80.000 inwoners, omdat de macht van het getal er niet altijd speelt. Als er in Antwerpen twee tot drie gezelschappen verdwijnen, komen er wellicht weer evenveel bij. Relatief is die impact niet zo groot. In kleinere steden kan dat wel problemen veroorzaken. Vanuit de centrumsteden wordt gepleit dat wanneer de preadviezen gekend zijn, de steden kans zouden krijgen om te zeggen wat de impact is op het bestaande en toekomstige landschap. Dit is geen pleidooi om het artistieke aspect opzij te schuiven en te stellen dat er minstens zoveel gezelschappen in een bepaalde stad moeten zijn. Er kan aan een gezelschap dat ondermaats presteert, maar in zijn stad een belangrijke rol speelt, een gele in plaats van een rode kaart worden gegeven. In de praktijk blijkt dat steden dergelijke gezelschappen nauw gaan opvolgen. Dat kan deels doordat ze die gezelschappen subsidiëren, maar ook infrastructureel ondersteunen. Het Festival van Vlaanderen heeft zich in Mechelen een nieuw profiel aangemeten en in de laatste ronde hebben ze dan ook geen problemen gekend. Dit is een voorbeeld van een geslaagde doorstart die het lokale landschap niet vernietigt.

Mevrouw *Hilde Plas* vult aan dat dit ook geldt voor de hele regio waar die centrumsteden een rol spelen. De VVSG wil ook een garantie dat er voldoende ruime kennis aanwezig is bij de leden van de beoordelings- en adviescommissies. De beslissingen over kunstorganisaties moeten niet alleen geïnspireerd zijn vanuit artistieke of zakelijke bekommernissen, maar ook vanuit het beleid. In de fase van beoordeling en advies moet men kijken hoe een kunstorganisatie of kunstenaar is en wat de inbedding ervan is in het cultureel en sociaal weefsel. Dit aspect mag in de beoordeling worden verrekend. Leden van de commissies moeten die inspiratie ook kunnen brengen, zonder er een bestuurlijke discussie van te maken. Er moet een antwoord worden gegeven op de vraag wat een type van organisatie of cluster kan betekenen op zowel Vlaams als lokaal niveau. Er moet een match zijn tussen het artistieke, zakelijke en beleidsmatige niveau.

Men mag ervan uitgaan dat alle steden bereid zijn om een kunstenbeleid te voeren. De steden zien dat in de context van een integraal cultuurbeleid en een integraal gemeentelijk beleid. Zij hebben alle in hun analyse en planning de kunstactoren, hun impact en de onderlinge relatie opgenomen. Waarschijnlijk gaat dit toenemen in de komende planingsperiode omdat ze zich sterker bewust worden van hun rol die ze kunnen opnemen. Een landschapstekening voor het kunstenbeleid op gemeentelijk niveau, is een nieuwe uitdaging. Men wil dit niet alleen doen vanuit een economische inspiratie, maar ook vanuit een inhoudelijke beleidsinspiratie. Men wil niet in de enge economische discussie landen, maar wel vanuit een bredere omgevingsanalyse en landschapstekening de dialoog aangaan. Het zou mooi zijn mocht men een traject kunnen uittekenen waarin de verschillende stappen worden vastgelegd vanuit het gemeenschappelijke uitgangspunt de kunsten te wil-

len ontwikkelen en ondersteunen. Finaal zal men ook afspraken moeten maken over de procedures. Mevrouw Plas heeft een voorstel voor het Kunstendecreet waar de inbreng van de lokale overheid naar Vlaanderen, en omgekeerd, stapsgewijs in kaart kan worden gebracht, zodat er afspraken kunnen worden gemaakt en in procedures gegoten.

De grote bezorgdheid is volgens de heer *Michel Price* dat de inbreng van het lokale niveau niet zou stoppen bij een landschapsanalyse, maar ook in de volgende stappen van de procedure aan bod zou komen. Het inschrijven van het lokale niveau in het Kunstendecreet zou voor de centrumsteden dan weer een stimulans zijn om effectief verder te werken aan het bestaande kunstenbeleid. Sommigen vrezen dat de financiering op de verschillende niveaus aanleiding zal geven tot een soort van communicerende vaten tussen de twee beleidsniveaus om de begroting van een bepaalde instelling of een gezelschap rond te krijgen. Daartegenover staat dat ieder beleidsniveau de relevantie van een te subsidiëren instelling of gezelschap binnen zijn beleid moet afwegen. Dit overstijgt het louter rondkrijgen van een begroting.

Mevrouw *Hilde Plas* vindt het geen goede zaak talentontwikkeling toe te vertrouwen aan één bestuursniveau. Ze mogen evenmin in één talentcluster worden geparkeerd. Het groeien naar de juiste verhoudingen tussen de drie bestuursniveaus zal nog wat duren, maar de bereidheid daartoe is wel aanwezig.

Mevrouw *Leen De Spiegelaere* noteerde dat volgens de heer *Arckens* diversiteit geen invloed zou hebben. Zelf pleit ze voor een transversale benadering. Mensen staan centraal in de werking, maar die groep is zeer divers.

De heer *Erik Arckens* verduidelijkt dat de kunstensector gesubsidieerd wordt door Vlaanderen. Dit veronderstelt dat de Vlaamse cultuur- en kunstenwereld naar buiten wordt gebracht. Er wordt niet verwacht wat buiten is binnen te brengen, maar omgekeerd. Gaat dit al dan niet gebeuren? Hij acht mevrouw *De Spiegelaere* als vertegenwoordiger van tientallen organisaties verantwoordelijk voor de culturele achteruitgang van de Vlamingen in Brussel en van de achteruitgang in het algemeen in Brussel.

Mevrouw *Leen De Spiegelaere* is het niet eens met deze stelling. Het gaat niet alleen over cultuur naar buiten dragen, maar ook het zien naar wat er buiten gebeurt. Ook dat is een opdracht van een culturele sector. De instellingen doen dit op een verschillende manier. De diversiteit heeft een invloed op de sector en moet die blijven hebben.

Als bij het samenwerkingsakkoord de Franstaligen niet evenredig over de brug komen, mag men zich niet door angst laten verblinden. Vlaanderen heeft altijd een voortrekkersrol gespeeld in die samenwerking, en mag daar trots op zijn. Laat de evenredigheid niet in de weg van de samenwerking staan. Mevrouw *De Spiegelaere* is een grote voorstander van een landschapstekening samen met de Franstaligen en andere spelers. Zo kan men tot een volledige landschapstekening komen. De conceptnota van de minister is een grote stap, daarom heeft men een gefaseerd voorstel gedaan.

De Brusselse instellingen nemen de labofunctie sterk op zich. Dat het BKO als type-organisatie is opgenomen, is misschien ook wel een uiting van de labofunctie.

De heer *Hugo Vanden Driessche* blijft het interessant vinden om voor Brussel en de Vlaamse rand een gezamenlijke politiek te ontwikkelen. Er zijn vanuit het veld al een aantal initiatieven genomen, zoals het project KWARTslag. Dit is een project waarbij in Brussel en de Rand een gezamenlijk aanbod aan Nederlandstalig theater wordt gepresenteerd. Doel was zowel de bewoners van de Rand als die van Brussel deelachtig te maken aan dit

gezamenlijk aanbod. Het project is echter stilgevalen omdat het veel communicatie en promotie vroeg en de initiatiefnemers hierin te weinig werden gesteund, zowel financieel als bijvoorbeeld door de Brusselse media. Hij hoopt dat die steun en aandacht er in de toekomst wel zullen komen. Momenteel worden er gezamenlijke theatervoorstellingen met Strombeek en Dilbeek georganiseerd. Zijdelings wordt opgemerkt dat er ook praktische problemen waren met het ontbreken van openbaar vervoer tussen Brussel en de Rand na avondvoorstellingen.

Over mogelijke samenwerking tussen Daarkom en andere partners werd de heer Vanden Driessche niet geïnformeerd. Hij kan zich dus ook niet uitspreken over een mogelijke samenwerking met andere partners. De belangrijke investeringen van Marokko en Vlaanderen zijn echter volledig verloren bij een eenvoudige stopzetting van de werking van Daarkom. De heer *Bart Caron* verduidelijkt dat zijn vraag niet doelde op Daarkom zelf, maar op de onevenredigheid van de middelen die mogelijk ontstaat als de inbreng van Marokko of Vlaanderen wordt gewijzigd.

De heer *Hugo Vanden Driessche* denkt niet dat de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie een oplossing zou kunnen zijn, omdat op dit ogenblik de VGC geen allesomvattend beleid voert ten aanzien van de culturele en kunstactiviteiten in Brussel. Een belangrijk deel van die kunstactiviteiten wordt immers ondersteund door de Vlaamse overheid. Het kunstenbeleid dan toevertrouwen aan de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie is niet haalbaar.

De *voorzitter* dankt de sprekers voor hun interessante inbreng. Op 25 april 2013 wordt het debat verdergezet met een volgende hoorzitting.

III. HOORZITTING VAN 25 APRIL 2013

1. Uiteenzetting door de heren Stefaan De Ruyck en Wouter Hillaert, leden van de Expertencommissie

De heer *Stefaan De Ruyck* legt uit dat de Expertencommissie bestaat uit tien door de minister geïnviteerde mensen. Deze denktank heeft mee nagedacht over de conceptnota van de minister tijdens zes sessies van 2 uur op het kabinet, maar stelde zelf geen eigen nota op.

Wat de strategische visie betreft, beoordeelt de commissie het samenlopen van de timing van de besluitvormingsprocedure met die van de Vlaamse Regering als zeer voordelig. Zij verwacht dat opname in de Vlaamse kunstcanon zeer gegeerd zal zijn bij organisaties en waarschuwt daarom voor inflatie. Daarbij is niet zozeer het vastleggen van het aantal belangrijk, maar wel het bewaken van de homogeniteit. Indeling in vergelijkbare domeinen vergemakkelijkt de besluitvorming. De commissie vindt de verruiming ook interessant omdat zij kan leiden tot meer kruisbestuiving tussen de instellingen. Over de bestuurlijke eisen moet wel nog meer duidelijkheid komen.

De artistieke matrix is goed voorbereid door de administratie. Vlaanderen heeft zelden dichter bij een Kunstendecreet zonder schotten gestaan.

De heer *Wouter Hillaert* bevestigt dat dit aspect van de nota algemeen gesteund wordt door de sector. Reeds bestaande functies als kunsteducatie worden nu minstens op papier gelijkwaardig. De nieuwe aanpak maakt ook meer maatwerk mogelijk. Vraag is wel of naast functie en discipline nog andere criteria moeten opgenomen worden zoals lokale, regionale of internationale uitstraling. Hij vraagt wel om landelijk bereik scherper te definiëren, want er is een verschil tussen bereik en uitstraling. Die laatste kan landelijk zijn terwijl de werking en het bereik lokaal is.

De heer *Stefaan De Ruyck* stelt dat beide fondsen terecht zijn opgenomen bij de landelijke initiatieven. Flanders Art is een verhaal apart, op de snijlijn van gesubsidieerde kunsten en creatieve industrie, maar moet technisch nog verder uitgewerkt worden. Ook het Vlaams Audiovisueel Fonds staat hier met recht.

De heer *Wouter Hillaert* merkt op dat de werkbaarheid van het Kunstendecreet staat of valt met de beoordeling. Een vraag die open blijft is of het tegengaan van een vaste smaak door een lossere samenstelling van de beoordelingscommissies, ook inhoudt dat er geen echte dialoog komt. Komt er een vaste kern per commissie of alleen maar losse experts die per dossier samenkomen? Andere vragen zijn hoe expertise in functies en disciplines zullen worden afgewogen, en of de commissieleden voldoende ter plaatse gaan kijken dan wel vooral het ingediende dossier zullen beoordelen.

De heer *Stefaan De Ruyck* noemt het complementaire beleid van andere overheden een bijzonder groot aandachtspunt. Afstemming is een goede zaak. Of de provincies nog een rol zullen opnemen en welke, moet nog blijken. Hij vat samen dat de Expertencommissie zich na beraad duidelijk achter de nota schaaft.

De heer *Wouter Hillaert* vult aan dat de nota kansen biedt om na te denken over wat men wenst op termijn.

2. Uiteenzetting door de heer Bart Demuyt, voorzitter van de adviescommissie Kunsten

De heer *Bart Demuyt* stelt de visie voor van de adviescommissie Kunsten, van wie hij de twaalf leden bij naam noemt. De adviescommissie vindt de keuze voor een geïntegreerd decreet, gebaseerd op een objectieve en transparante kwaliteitsbeoordeling, positief, maar is wel bezorgd over de tijdsdruk door de strakke timing. Het is belangrijk te benadrukken dat schottenloosheid niet de ontkenning of afschaffing van sterk verschillende praktijken of kunstdisciplines inhoudt maar wel de gelijke toegang van alle actoren tot de binnen het decreet beschikbare middelen, ongeacht hun discipline. Dat impliceert gelijkwaardige beoordeling met systematische aandacht voor de eigenheid van werkvormen.

Werken met een pool van beoordelaars is verdedigbaar maar er vallen ook kanttelingen bij te plaatsen. De commissie noemde haar houding in een brief aan de minister ‘voorzichtig terughoudend’. Systematische bevordering van rotatie en intersubjectiviteit is belangrijk, maar de vraag naar de werkbaarheid van een dergelijke pool blijft. Wie zal hem samenstellen? Continuïteit, knowhow, prospectie, beschikbaarheid, engagement, en inwerk- en voorbereidingstijd moeten gegarandeerd worden. Verlies van continuïteit door het ontbreken van een vaste kern is een te hoge prijs voor het vermijden van partijdigheid. Daarom stelt de adviescommissie een vaste kern voor die wordt aangevuld met een roterend deel. De werkbaarheid moet in de praktijk getoetst worden. De commissie is voorstander van de volgende principes bij de samenstelling van beoordelingscommissies: productie wordt best beoordeeld per (combinatie van) discipline(s), bemiddeling per (combinatie van) functie(s). Op die manier wordt zij gebaseerd op de reële werking van het kunstenveld.

Voor zichzelf ziet de adviescommissie de organisatie en de bewaking van de kwaliteitsbeoordeling als rol weggelegd, maar daarover is weinig duidelijkheid in de conceptnota. Daarnaast wil zij op verzoek van beoordelaar of agentschap ook optreden als bemiddelaar. Tot slot wil zij ook de minister jaarlijks adviseren over de optimale inzet van subsidietechnieken en middelen, los van de individuele beoordelingen, en haar expertise ter beschikking stellen van beleidsvoorbereidend onderzoek. Twee van haar huidige opdrachten ziet de commissie niet langer als haar rol: het beoordelen van de steunpunten en het overleg met de fondsen over taakverdeling en bevoegdheden. Daardoor is de

adviescommissie dan niet langer rechter en partij bij de budgetverdeling en kan zij zich onafhankelijker opstellen. De beoordeling van steunpunten kan beter gebeuren door een ad-hoccommissie waarin relevante beoordelingscommissies vertegenwoordigd zijn.

Overleggen met andere bestuursniveaus is positief maar mag transparantie en objectiviteit van de kwaliteitsbeoordeling niet hypothekeren. Ook het nieuwe vehikel Flanders Art kan positief zijn, op voorwaarde dat duidelijk wordt wat 'kunst in opdracht' toevoegt aan de bestaande ondersteuning van creatie binnen het Kunstendecreet.

Ten slotte waarschuwt de heer Demuyt voor het gevaar dat de afschaffing van de tweejarige subsidies de administratieve drempel voor de meerderjarige verhoogt en op die manier de meerjarenplanning bemoeilijkt. Flexibiliteit toelaten en overdreven complexiteit vermijden, blijven aandachtspunten. Tot slot pleit hij nog eens voor een duidelijke afbakening van bevoegdheden, zonder grijze zones. Daartoe behoort ook de duidelijke definitie van termen.

3. Uiteenzetting van de standpunten van het overleg Kunstenorganisaties, de Vereniging Organisaties Beeldende Kunst en het Nieuw Internationaal Cultureel Centrum

De heer *Luk Van den Bosch*, voorzitter oKo deelt mee dat de sector het enthousiasme over de conceptnota deelt. De belangenbehartigers analyseerden het bestaande decreet en zijn de minister erkentelijk dat ze met hun opmerkingen rekening hield. De optimalisering en aanvulling van het instrumentarium is ambitieus en het is zaak deze ambities niet binnen het huidige budgettaire keurslijf te wringen, maar te zoeken hoe ze de middelen kunnen krijgen voor hun realisatie. De sector vraagt al lang om deze aanpassing en zegt zijn volle medewerking toe aan de minister bij de uitwerking opdat dit unieke moment ten volle gegrepen wordt.

De strategische visie biedt een helder kader voor zowel sector als beoordelingscommissies, administratie en beleidsniveaus. Ze is breed genoeg om ook organisaties die nu buiten het Kunstendecreet of zelfs het kunstenveld vallen, aandacht te geven. De belangenbehartigers vragen wel om na de landschapstekening niet meteen een definitieve visienota op te stellen, maar haar in de vorm van een 'voorstel van visienota', eerst nog tot voorwerp van een parlementair en maatschappelijk debat te maken.

De heer *Felix De Clerck*, coördinator VOBK gaat in op de Vlaamse kunstcanon. De creatie van heldere en objectieve criteria is op zich al positief, maar ook omdat de deur erdoor opengaat voor andere instellingen dan de huidige. Anderzijds vinden de belangenbehartigers de intenties op het vlak van topinfrastructuur en vlaggenschepen moeilijk combineerbaar. Bovendien zijn de criteria op maat van de podiumkunsten geschreven. Zij stellen daarom voor om beide beleidsdoelstellingen uit elkaar te halen, een specifieke regeling op te stellen voor geïntegreerde kunstenhuizen met topinfrastructuur, en de criteria aan te passen. Zij zijn geen pleitbezorger van een mogelijke beleidsdoelstelling betreffende de creatie van centres of artistic excellence. Omdat alle instellingen, organisaties en kunstenaars essentieel zijn, is een kwalitatieve opdeling onmogelijk.

Wat de artistieke matrix betreft, vindt de heer *Paul Corthouts*, directeur beleid van oKo, het positief dat voor kunstenaars, projecten en organisaties in specifieke ondersteunings- en investeringsmaatregelen wordt voorzien. De functieclusters lijken een handige sleutel om tot de gewenste schottenloosheid te komen, waardoor historisch gegroeide financiële achterstelling van disciplines kan weggewerkt worden. Zij zijn ook interessant voor de zelfdefiniëring. In dit verband pleiten de belangenbehartigers voor principieel evenwaardige functies en voor keuzevrijheid. Complementariteit met de disciplinaire benadering is absoluut noodzakelijk. De functies moeten ook nog verfijnd worden en sectorspecifiek uitgewerkt.

In hun combinatie van functionele en disciplinaire benadering vertrekt de sector van onderzoek en ontwikkeling, gevolgd door creatie en productie, spreiding en distributie (die ontbreken in het schema van de conceptnota), presentatie, participatie en reflectie. Terwijl het sociaal-artistieke, educatie en interculturaliteit in de nota als specifieke hokjes worden toegevoegd aan participatie, zien de sprekers hen tevens als transversaal.

‘Landelijk bereik’ vindt de kunstensector ongewenst als selectiecriteria. Breed publieks-succes als voorwaarde voor ondersteuning door het Kunstendecreet leidt snel tot een significante verarming van het veld. In de plaats stelt de heer Corthouts voor om verder te gaan met de huidige praktijk, waarin bovenlokaal belang of uitstraling nodig is – en niet eens voor alle functies – en de beoordeling verder volledig op intrinsieke kwaliteit gericht is en op de positie in het (multi)disciplinaire kader.

De vijfjarige enveloppe is voor de sector een positieve evolutie. Omdat instroom om de vijf jaar de dynamiek en dus ook de toekomst op langere termijn hypothekeert, stelt de sector voor ook halverwege – dus ook na 2,5 jaar – instroom toe te laten en die apart te evalueren. Meerjarige projectsubsidie moet hier, gezien het verschillende tijdsperspectief en organisatiemodel, gescheiden van gehouden worden. Tot slot vormt de uitstroom een lacune in de conceptnota.

Mevrouw *Josine De Roover*, NICC, vindt het positief dat de positie van de individuele kunstenaar aanzienlijk wordt versterkt en dat er aandacht is voor de verschillende aspecten van het artistieke proces. Zij waardeert ook de meerjarige beurzen en projecten en de creatie van Flanders Art, maar waarschuwt voor vermarkting en versnippering van het beleidsinstrumentarium. De sector stemt daarom voor de weg van een integraal kunstenaarsbeleid te verdiepen met sectorspecifiek onderzoek en toetsing aan de reële praktijk.

Wat de beurzen betreft, vindt de sector de introductie van meerjarige beurzen zeer goed, in het bijzonder voor kunstenaars in het midden of op het einde van hun carrière. Men waardeert ook de aanvulling met het criterium verdieping, evenals de mogelijkheid om vier keer per jaar een aanvraag in te dienen. Wat de uitdrukking van beurzen in maandeenheden betreft, merkt mevrouw De Roover op dat talentontwikkeling los moet staan van tijdsdruk. Ook blijft de plaats van het residentiebeleid onduidelijk. De sector onderstreept dat onderzoek op inspirerende plaatsen in het buitenland los van een eindproduct moet kunnen plaatsvinden. De sector stelt voor alle instrumenten met artistieke finaliteit een plaats te geven binnen het Kunstendecreet, onder de regeling van beurzen en projecten, inclusief de residenties. Daarmee kan de Vlaamse Gemeenschap ook nieuwe artistieke ontwikkelingen op de voet volgen.

De sector pleit voor een objectief kader voor de positie van de individuele kunstenaar, uitgaande van realistische behoeften, door middel van een kwalitatieve en kwantitatieve, internationale benchmark met landen die ongeveer even groot zijn. Het steunpunt kan daar een belangrijke rol in spelen. Verder zijn snelle en professionele procedures op maat van de kunstenaar nodig, inclusief beroepsmogelijkheden en een ombudsman binnen het agentschap.

Dat de ondersteuning van projecten voortaan meerjarig kan zijn, is zeer positief. Ze worden volwaardig en zijn meer dan een opstapje naar structurele subsidiëring. De sector stelt wel voor dat ze vier in de plaats van twee keer per jaar kunnen ingediend worden en dat ze opengesteld blijven voor organisaties die minder dan 300.000 euro subsidies ontvangen.

Het is goed dat er één steunpunt komt. Het samenbrengen is vooral van belang voor transversale thema's, maar de sectorale as mag niet vergeten worden. De operatie mag

niet gericht zijn op besparing maar op kwaliteitsverhoging. Het is geen verlengstuk van de administratie, maar vertaalt de standpunten van het veld en toetst die aan de praktijk.

De heer *Felix De Clerck* vraagt om de huidige onduidelijkheid met betrekking tot het VAF snel op te helderen. Flanders Art lijkt interessant, maar de spreker vraagt wel aandacht voor het belang van finaliteit en financiering, de sectorspecifieke benadering en het aankoopbeleid van de Vlaamse Gemeenschap, dat moet gericht blijven op erfgoedopbouw. De sector ziet Flanders Art als aanvullend ten aanzien van het Kunstendecreet, dat specifiek gefocust is op een artistieke finaliteit. Als functies noemt hij exploitatie, promotie en begeleiding, kunstkoop stimuleren en opdrachten. De middelen moeten van buiten het Kunstendecreet komen. Denksporen zijn de 1 procentregeling in openbare gebouwen, hang- en stageld. Voor andere disciplines – bijvoorbeeld voor muziek – zijn er wellicht eigen denksporen.

Wat de beoordeling betreft, kan een ‘pool van experts’ tot nog meer objectiviteit en neutraliteit leiden en tot verdeling van de werklust. Vragen die open blijven, zijn wie het overzicht behoudt, hoe men mensen gaat vinden met voldoende disciplinaire én functionele expertise, hoe de continuïteit verzekerd wordt. Daarom wordt voorgesteld om kerngroepen te installeren per discipline. Dit zou de communicatie tussen de sector en de beoordelaars verbeteren en bijdragen tot het behoud van een langetermijnvisie op die discipline. Dat zou ook handig zijn in het kader van een gewenste trajectbegeleiding. Op dit ogenblik is er te weinig communicatie tussen commissie, agentschap en organisaties. In dat verband verwijst de heer De Clerck naar de situatie binnen het VAF, waar een soort van peterschap bestaat voor elk dossier. Als men de subsidie niet krijgt, wordt uitgelegd wat er beter kan. De kerngroep moet voor elk dossier uitgebreid worden met mensen uit de pool. Zo kunnen de aangehaalde positieve elementen gewaarborgd blijven.

Het is belangrijk dat er naast de Raad van State nog een beroepsprocedure of heroverwegingsprocedure mogelijk is. Het installeren van een ombudsman binnen het agentschap zou kunnen leiden tot een constante kwaliteitscontrole.

De heer *Luk Van den Bosch* gaat in op het laatste punt van de conceptnota, namelijk het onderdeel ‘Kunstenlandschap 2020’. De belangenbehartigers beseffen dat het impulsbeleid een nuttig beleidsinstrument kan zijn. Het is aangewezen hiervoor een aparte financiering te voorzien.

De belangenbehartigers geloven in een artificiële opsplitsing van het kunstenlandschap waarbij elk artistiek initiatief wordt toegewezen aan de verantwoordelijkheid van een bepaald beleidsniveau of door een bepaald beleidsniveau exclusief wordt opgeëist. De organisaties en instellingen van het Kunstendecreet hebben namelijk altijd een bovenlokale uitstraling, maar in veel gevallen ook een sterke lokale verankering. Om en de collega-belangenbehartigers pleiten dus voor een complementair beleid. Daarbij zal er continu een constructieve dialoog moeten bestaan tussen de betrokken overheden. Hopelijk zullen die overheden ook een engagement opnemen ten aanzien van die organisaties. Vlaanderen moet zich altijd betrokken opstellen, ook en misschien zelfs vooral ten aanzien van kleinschalige initiatieven. Het moet altijd vertrekken van de kwaliteit van de dossiers. Dit is noodzakelijk voor het behoud van een dynamisch en autonoom kunstenveld. We geloven niet in de vastliggende sjablonen van een complementair kunstenbeleid. Elke gemeente of stad heeft een eigen historiek in het omgaan met zijn artistieke organisaties. Daarom zullen er telkens aangepaste lokale afspraken moeten worden gemaakt om de einddoelstelling, een kwalitatief Vlaams kunstenlandschap, veilig te stellen.

4. Uiteenzetting door de heer Maarten Quaghebeur, MuziekOverleg

De heer *Maarten Quaghebeur* deelt mee dat het MuziekOverleg een officieel erkend sector-orgaan is, dat zeventien belangenbehartigers uit het brede muziekveld vertegenwoordigt, en twee steunpunten. In het manifest ‘Music is Life’ probeerde het MuziekOverleg een integrale visie uit te werken voor de muzieksector. Eind 2011 leidde dat tot een actieplan voor de muziek in Vlaanderen.

Hierover nam het Vlaams Parlement op 16 december 2012 de resolutie aan betreffende een ‘Actieplan voor de muziek in Vlaanderen’ (*Parl.St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1390/3). De heer Quaghebeur citeert drie punten uit deze resolutie die van belang zijn in het kader van de conceptnota’s voor de hervorming van het Kunstendecreet. Vooreerst vroeg het Vlaams Parlement aan de Vlaamse Regering om de internationale groeikansen van de muzieksector te bevorderen door vanuit de bevoegdheden van cultuur, economie en buitenlandse handel een centraal beleid te voeren dat de noodzakelijke stappen kan ondernemen om de verkenning van potentiële markten en de presentatie en de duurzame exploitatie van muziek in Vlaanderen mogelijk te maken. Verder vroeg de resolutie om de beleidsinstrumenten beter af te stemmen op de realiteit van de muzieksector, met een focus op het artistieke en creatieve proces. Ten slotte vroeg de resolutie om het MuziekOverleg steeds te betrekken bij de beleidsontwikkelingen met een impact op de muzieksector.

Het MuziekOverleg vindt dat het huidige Kunstendecreet zijn waarde bewezen heeft, ook voor de muzieksector, door precies die organisaties te ondersteunen die een stevige motor zijn voor de muzieksector. Voor een groot deel van de muzieksector is het Kunstendecreet echter slechts beperkt toegankelijk. Daarom is het MuziekOverleg tevreden dat de conceptnota aankondigt dat voor de opmaak van de strategische visietekst een breed georiënteerde omgevingsanalyse zal gemaakt worden die verdergaat dan het zogeheten kunstenveld. Dat kan de basis vormen voor een goed en evenwichtig kunstenbeleid. Het MuziekOverleg vraagt met aandrang om de afzonderlijke disciplines te waarderen binnen de visietekst. De tekst moet op verschillende niveaus worden teruggekoppeld, via een parlementair debat en een doorgedreven overleg met de betrokken sectoren, vooraleer hij zijn definitieve vorm krijgt. De conceptnota biedt een degelijke basis voor een goede organisatie van de kunstensector in het algemeen. Het MuziekOverleg vreest echter dat de deelgebieden van de muzieksector die vandaag onvoldoende aan bod komen binnen het Kunstendecreet, ook in het nieuwe decreet op de achtergrond zullen blijven.

Daarom stelde het MuziekOverleg de minister onlangs voor om een sectorspecifiek instrument op te richten. Het MuziekOverleg is voorstander van een autonoom instrument dat zich breeduit kan richten op trajectondersteuning en op begeleiding bij creatie en exploitatie van muziek, over alle genres heen, en dat ook kan inzetten op meer doordachte internationaliseringsinstrumenten. Hierbij is ook ruimte voor het integreren van enkele specifieke regelingen in het Kunstendecreet voor kunstenaar of voor kunstenaarscollectieven.

Een strikte scheiding tussen het Kunstendecreet en Flanders Art is niet mogelijk. Creatie en exploitatie van artistiek werk komen voor op alle niveaus. Alleen de instroom kan verschillen naargelang de deelsector. Er is een duidelijke analogie met het VAF en het VFL. Een dergelijk instrument, vormgegeven door de sector – onder eigen verantwoordelijkheid die in een beheersovereenkomst wordt afgebakend – kan een aanzienlijke meerwaarde bieden. Binnen een dergelijke fondswerking kunnen ook andere middelen dan subsidies aangetrokken worden, kan men mechanismen opzetten voor het terugvloeiën van investeringen en kan men samenwerken met diverse beleidsdomeinen.

De huidige middelen voor de structureel en projectmatig gesubsidieerde muziekinitiatieven moeten blijven bestaan binnen het Kunstendecreet. Deze subsidies zorgen namelijk

voor specifieke taken en impulsen en zijn de motor van een breed en divers muziekland-
schap in Vlaanderen. Het MuziekOverleg pleit dus voor een vernieuwd Kunstendecreet
dat bewaart wat goed is. Daarnaast pleit het voor een vernieuwend beleidsinstrument dat
ruimte creëert voor de initiatieven die binnen het decreet niet aan hun trekken komen.

Het MuziekOverleg pleit niet voor een totale verfondsing van de kunstensector of de
muzieksector. Het Kunstendecreet is een belangrijke motor voor het kunstenveld, maar
kan niet alle vragen aan. Daarom is het MuziekOverleg van mening dat er voor de inter-
nationalisering van de muzieksector een sectorspecifiek beleid nodig is. Dit instrument
zou bestuurd moeten worden door de sector zelf, onder auspiciën van de minister van
Cultuur.

Het is positief dat de minister met Flanders Art een vehikel wil ontwikkelen dat zich moet
richten op die elementen die vandaag onvoldoende aan bod komen in het subsidiebeleid.
Dat vehikel moet volgens het MuziekOverleg een sectorspecifiek instrument zijn. Flanders
Art Muziek moet een duidelijke inhoudelijke inbreng hebben en gestuurd worden door de
muzieksector zelf. Het kan de opnameprojecten en de compositieopdrachten behandelen
zoals deze in het huidige Kunstendecreet staan. Het kan de criteria echter sectorspecifie-
ker maken en meer aandacht besteden aan het creëren van nieuw artistiek werk en aan de
artiesten die vandaag uit de boot van het Kunstendecreet vallen.

Flanders Art Muziek zou ook kunnen werken rond de internationalisering van de
Vlaamse artiesten. Daarbij kan het een rechtstreeks en een onrechtstreeks ondersteunings-
beleid voeren. Zo kan men de artiesten doeltreffend ondersteunen bij de ontwikkeling
van hun internationale parcours. Het MuziekOverleg vraagt dat er voldoende middelen
zouden worden uitgetrokken om een zinvolle werking mogelijk te maken. Dit hoeft niet
ten koste te gaan van de middelen voor de muzieksector binnen het Kunstendecreet. Het
MuziekOverleg is bereid om samen met de minister na te gaan welke inspanningen de
sector zelf kan leveren en welke investeringsmogelijkheden er zijn voor de andere beleids-
domeinen.

De uitwerking van dit sectorspecifieke instrument ligt volledig in de lijn van de reeds
genoemde resolutie van het Vlaams Parlement van december 2012 betreffende een 'Actie-
plan voor de muziek in Vlaanderen'.

De heer Quaghebeur gaat nog in op een paar punten uit de conceptnota over de ver-
nieuwing van het Kunstendecreet en beleidskader Kunsten, van minister Schauvliege. Het
MuziekOverleg pleit voor een zeer beperkte uitbreiding van de Vlaamse kunstcanon, op
basis van de inhoud, en niet op basis van beschikbare accommodatie en infrastructuur.
Deze uitbreiding kan een belangrijke impact hebben op de verdeling van het cultuurbud-
get. Daarom moeten er garanties zijn dat een erkenning en een substantiële subsidiëring
vanuit het Kunstendecreet mogelijk zullen blijven.

Het MuziekOverleg is geen vragende partij voor het versterken van de schottenloosheid
als principe voor multidisciplinariteit. De schottenloosheid moet in de eerste plaats wor-
den gehanteerd als een principe dat de gelijkberechtiging tussen de disciplines beoogt. Dat
vormt een belangrijke hefboom voor het wegwerken van de historische achterstand van
– onder andere – de muzieksector.

Het MuziekOverleg meent dat de disciplinaire benadering en de vijf vooropgestelde func-
ties complementair gehanteerd moeten worden. In die zin lijkt het logisch om te vertrekk-
en vanuit de disciplinaire invalshoek.

Een groot deel van de individuele muzikanten kan momenteel niet rekenen op ondersteu-
ning op basis van het Kunstendecreet. De conceptnota biedt te weinig garanties dat dit in

het nieuwe decreet anders zou zijn. Daarom pleit het MuziekOverleg voor sectorspecifieke instrumenten voor die onderdelen van de muzieksector en voor Flanders Art Muziek.

Het is positief dat het principe van meerjarigheid erkend wordt voor de projecten. Men moet nagaan hoe het agentschap en de commissie nog sneller kunnen beslissen over de erkenning en subsidiëring van kleinere projecten. Men moet innovatieve ideeën snel kunnen oppikken. Vandaag is het verkrijgen van een eerste projectsubsidie vaak nog een moeilijk proces.

Het MuziekOverleg is geen vragende partij voor samensmelting van de kunstensteunpunten. Als dat toch gebeurt, dan zou dit eengemaakte steunpunt minstens zijn sectorspecifieke afdelingen moeten kunnen behouden.

De conceptnota van de minister kondigt aan dat de functies waarop een aanvraag wil focussen, de basis zullen vormen van de beoordeling. De muzieksector is daar geen voorstander van. Dat kwam ook al aan bod bij de opmerkingen over de artistieke matrix. Er is ook een grotere objectivering nodig bij de beoordeling en de verdere opvolging van de dossiers. Dialoog en terugkoppeling moeten de basis zijn van de beoordelingsprocedure.

Het MuziekOverleg betreurt dat de conceptnota van de minister niet voorziet in een duidelijke en onafhankelijke beroepsprocedure. Dat gaf in het verleden aanleiding tot heel wat complicaties.

5. Uiteenzetting door mevrouw An De Bisschop en mevrouw An Van Den Bergh, directeur en stafmedewerker Demos

Mevrouw *An De Bisschop* licht de werking toe van Demos. Dat is een kenniscentrum voor de participatie van kansengroepen aan cultuur, jeugd en sport. In de kunsten heeft Demos vooral ervaring op het vlak van interculturaliteit en sociaal-artistiek werk. Voor het sociaal-artistiek werk vervult Demos sinds de start van het decreet de rol van onbetaald steunpunt.

De conceptnota voor de vernieuwing van het Kunstendecreet en beleidskader kunsten lijkt op het eerste gezicht een mooi en open kader. Er is nog heel veel mogelijk. Veel zal natuurlijk afhangen van de uitvoeringsbesluiten en van de financiële middelen. Het is positief dat er geen algemene verfondsing komt.

Aan de maatschappelijke betekenis van kunsten wordt onvoldoende aandacht besteed. Elke kunstenaar is autonoom, maar een kunstenbeleid omvat politieke keuzes.

Binnen de kunsten is er momenteel een groot democratisch tekort: kwetsbare groepen participeren veel te weinig. Het is duidelijk hoe dat komt. Nu is er een ander kunstenbeleid nodig dat hierop een antwoord biedt. Op dit vlak blijft de conceptnota te veel op de vlakte.

Een mogelijke visie op de relatie tussen kunst en samenleving zit in de strategische visie die de minister zal opmaken in het eerste jaar van een regeerperiode. Het is echter de vraag hoe een dergelijke visietekst zal doorwerken in de feitelijke subsidiekeuzes. Uit de conceptnota blijkt niet hoe de uitvoering van dit beleid politiek getoetst zal worden.

De visie op de relatie tussen kunst en samenleving kan ook blijken uit het feit dat maatschappelijke en culturele inbedding ook een geëxpliciteerde voorwaarde is om te worden erkend als Vlaamse kunstinstelling. Als men criteria kan opstellen voor de Vlaamse kunstcanon, waarom kan dat dan niet op landschapsniveau voor de hele kunstensector?

Kunst kan niet losgemaakt worden van zijn context. Daarom is het belangrijk dat voor het gehele kunstenveld transversale samenwerkingen mogelijk worden, binnen en buiten de culturele sfeer.

Mevrouw *An Van Den Bergh* gaat in op de voorgestelde functiebenadering. Het is positief dat organisaties hun eigen DNA kunnen samenstellen door middel van een fijnmazig functiekader. Dit zal een stap zijn in de richting van een schottenloze en meer dynamische benadering. Dat is echter niet voldoende.

Een eerste probleem is het gemaakte onderscheid tussen het hart van de kunsten, namelijk creatie, productie en presentatie, en omkaderende initiatieven zoals participatie en reflectie. Participatie raakt wel degelijk het hart van de kunsten, zeker in het sociaal-artistisch werk. Interculturaliteit heeft niet alleen te maken met het aantrekken van een cultureel divers publiek, maar ook met de voorstellingen die worden gebracht, en hoe die ingebed zijn in een sociale context. Ook dat heeft te maken met het hart van de kunsten. Interculturaliteit doorkruist alle functieclusters. Het huidige Kunstendecreet is op dat punt accurater: het spreekt over interculturaliteit op het vlak van programmering, participatie, personeelsbeleid en bestuur. Het taboe van de westerse kunstcanon als enige legitieme kunst lijkt echter in ere hersteld. Het nieuwe Kunstendecreet moet echter een lans breken voor alle vormen van actieve participatie en culturele democratie die de kunstpraktijk in het hart kan raken.

Een tweede probleem heeft te maken met de betekenis van de functiebenadering voor het sociaal-artistisch werk. Het is goed dat de opsplitsing tussen kunstenorganisaties en omkaderende initiatieven is weggefallen. Daardoor kunnen de sociaal-artistische werkingen nu, net als alle andere artistieke organisaties, hun eigen DNA samenstellen en op gelijkwaardige basis naast andere kunstenorganisaties opereren. De functiebenadering zal het voor sociaal-artistische organisaties ook makkelijker maken de diverse functies van hun werking te benoemen. Op landschapsniveau zal het ook de diversiteit van het sociaal-artistische veld zelf zichtbaarder maken. Het sociaal-artistische werk mag echter niet herleid worden tot een methodiek om bepaalde doelgroepen te bereiken door het onder te brengen bij de functie participatie. Deze manier van artistiek creëren moet volwaardig erkend worden.

Een laatste probleem is dat de aanvragen van organisaties die inzetten op participatie en presentatie, met het oog op een complementair kunstenbeleid, zullen getoetst worden aan de subsidiëeringsvoorwaarde landelijk bereik, vooraleer ze door de commissie zullen worden beoordeeld. Dit zou nefast zijn voor de meeste sociaal-artistische werkingen. De redenering dat lokale relevantie gesubsidieerd zou moeten worden met lokale middelen en Vlaamse of internationale relevantie met Vlaamse middelen, gaat niet op. Vlaanderen moet een kunstenbeleid voeren waarbij het beargumenteert wat er interessant is en waarom. De interne staatshervorming heeft tot nog toe niets te maken met de kwaliteitsdiscussie in de kunsten. Deze paragraaf moet dus geschrapt worden.

Mevrouw *An De Bisschop* verduidelijkt dat Demos, gezien zijn expertise inzake de actieve participatie van kansengroepen, sinds de start van de sociaal-artistische praktijk in Vlaanderen in 1993, de rol van steunpunt heeft opgenomen voor deze werkingen, binnen én buiten het Kunstendecreet. De steunpuntfunctie van Demos werd echter nooit formeel erkend, laat staan betoelaagd vanuit het Kunstendecreet. Dit probleem werd herhaaldelijk aangekaart op kabinetsniveau. De evaluatie van het Kunstendecreet was vaak het argument om dit op de lange baan te schuiven. Mevrouw De Bisschop benadrukt dat het perfect legitiem is om hiervoor nog binnen het huidige decreet een oplossing te vinden.

Er zou een eengemaakt kunstensteunpunt worden gecreëerd dat voldoende zorg zal besteden aan de sectorspecifieke functies, en ook aan de sociaal-artistische sector en aan de kunst-

educatie. Het spreekt vanzelf dat het sociaal-artistieke werk een plaats dient te krijgen in een eventuele eengemaakte bovenbouw. Er zijn echter nog een aantal knelpunten. Voor eerst is de sociaal-artistieke sector een jonge sector, waarover in Vlaanderen nog weinig expertise bestaat. Mevrouw De Bisschop vraagt garanties dat de noodzakelijke expertise in het steunpunt aanwezig zal zijn. Demos steekt veel energie in inhoudelijke ondersteuning en in dossiers. Dat doen steunpunten normalerwijs niet. Toch kan zij niet akkoord gaan met de opmerking dat dit een rol is voor een belangenbehartiger en niet voor een steunpunt. oKo is de belangenbehartiger ook voor het sociaal-artistieke werk. Het steunpunt moet dan weer de ziel van de sector vertolken. Voor deze ondersteuning moet een bijkomende financiering worden vrijgemaakt. Het is daarbij niet zo belangrijk welke organisatie een steunpuntfunctie heeft voor het sociaal-artistieke werk, maar wel dat die functie wel degelijk wordt opgenomen en dat er voldoende middelen tegenover staan. Demos heeft de expertise in huis maar niet de middelen. Ze is ervan overtuigd dat die expertise kan doorstromen naar het ene kunstensteunpunt, eens de politieke knoop is doorgehakt.

De beoordeling is de achillespees van de conceptnota over de vernieuwing van het Kunstendecreet van minister Schauvliege. De zelfprofilering van organisaties middels functies hoeft niet te betekenen dat de functies ook de ruggengraat van de beoordeling vormen. Bij de beoordeling dient men zich steeds af te vragen wat het referentiekader is. Voor de kunsten betekent dit dat men zich dient af te vragen wat de identiteit is van een kunstorganisatie en van de deellandschappen binnen de kunsten. Zo zal men terug uitkomen bij de disciplines. Men kan een muziekorganisatie die inzet op reflectie, niet op dezelfde lijn zetten als een beeldende kunstorganisatie die hetzelfde doet.

De disciplinaire beoordelingscommissies moeten dus voldoende expertise in huis hebben om het functie-DNA van een organisatie in te schatten. De commissies moeten niet telkens anders worden samengesteld op basis van functiekenis. Een dergelijk managementdenken vormt echter een groot gevaar. De wisselende selectie van beoordelaars is niet alleen problematisch omwille van de referentiepunten inzake identiteit en landschap, maar vooral omwille van de democratische dialoog inzake de beoordeling. De kwaliteitsdiscussie die zo wezenlijk is voor de kunsten, mag geen virtuele of administratieve aan gelegenheid worden. Mevrouw De Bisschop gelooft niet dat dit systeem de objectiviteit van de beoordeling zal vergroten, integendeel. Kwaliteitsbeoordeling is geen objectieve wetenschap. Binnen een democratisch bestel is het vooral belangrijk om meer en betere intersubjectiviteit te organiseren. Dit is het wezen van de democratie en van de kunst. Een ad-hocselectie brengt mensen samen die mekaar referentiekader niet kennen. Zo wordt de beoordeling herleid tot de optelsom van verschillende individuele meningen. Dit zou een grote achteruitgang zijn.

De conceptnota van de minister legt te veel macht bij de administratie die zou instaan voor het selecteren van beoordelaars, voor de dispatching en voor de clustering van de dossiers. Hiermee wordt verzaakt aan basisprincipes als de openbaarheid van bestuur en de scheiding tussen zakelijke en artistieke advisering.

Mevrouw De Bisschop gaat nog in op twee pijnpunten in de laatste twee beoordelingsrondes voor de sociaal-artistieke werkingen. Organisaties die dubbel positief geadviseerd werden, kregen meermaals en zonder nadere argumentatie een subsidiebedrag toegekend dat veel lager lag dan het gevraagde bedrag. Mede daardoor ligt het gemiddelde subsidiebedrag voor het sociaal-artistieke werk telkens beduidend lager dan bij andere disciplines. Bij de feitelijke toekenning van de middelen is er dus onvoldoende transparantie. Verder zou het evident moeten zijn dat een beoordelingscommissie samengesteld is uit mensen met een expertise binnen deze sector. Dat is echter niet het geval. Het belangrijkste probleem heeft dus niet te maken met subjectiviteit en intersubjectiviteit, maar met het ont-

breken van expertise en van een cultuur van tegensprekelijk democratisch debat. Bij een eventuele hervorming van de disciplinaire beoordeling moet men dus vooral werken aan een grotere expertise en aan een degelijke organisatie van de intersubjectiviteit. Men moet blijven beseffen dat het hier gaat om de organisatie van publieke middelen voor het garanderen van grondrechten.

6. Uiteenzetting door het Vlaams Theater Instituut, het Instituut voor Beeldende, Audiovisuele en Mediakunst en het Muziekcentrum Vlaanderen

De heer *Joris Janssens*, VTi, deelt mee dat de steunpunten hun ideeën over de conceptnota hebben verwerkt in een gezamenlijke presentatie. Daarbij hebben ze zich gebaseerd op sectorspecifieke voortrajecten.

De steunpunten staan positief tegenover de conceptnota van minister Schauvliege. Ze speelt namelijk in op een aantal bekommernissen van de steunpunten. De steunpunten willen bijdragen tot de realisatie van deze ambitieuze ideeën, binnen de voorziene timing. De gemeenschappelijke nota zal eerst ingaan op een aantal algemene bekommernissen. Daarna bundelt ze een aantal sectorspecifieke inzichten. Ten slotte doet ze een aantal uitspraken over het idee van een eengemaakt kunstensteunpunt.

De heer *Dirk De Wit*, directeur BAM, vindt het positief dat men het gesprek over de Vlaamse kunstcanon aangaat. Hij heeft wel een paar vragen bij de conceptnota. Voor eerst is er een verschil tussen kunstinstituten, zoals die door de heer Pascal Gielen worden beschreven, namelijk diepe en brede instellingen, met een sterke maatschappelijke verankering, en zichtbaar excellente, grote internationale instituten. Die discussie kan men best opengooien naar kunsten en erfgoed. Verder vraagt hij zich af wat de relatie zal zijn tussen de Vlaamse kunstcanon en de disciplines. De zichtbaar excellente, grote en internationale instituten dreigen vooral instellingen te zijn uit de podiumkunsten en de muziek. Als men zich afvraagt wat de belangrijkste kunstinstituut is voor elke discipline, dan komt men op een ander spoor. Ten derde vreest hij voor een tweedeling tussen het Kunstendecreet en de instellingen die met een beheersovereenkomst werken als men te veel instellingen in een andere categorie plaatst. Dat is een gevaar voor de coherentie van de beoordeling. Een vierde zorg betreft de regionale spreiding.

De heer *Joris Janssens* gaat in op het complementaire kunstenbeleid. Hij kan akkoord gaan met het standpunt van de belangenbehartigers dat het geen goed idee zou zijn om bepaalde functies exclusief aan bepaalde overheidsniveaus toe te kennen. Er moet wel een plek komen voor een betere afstemming van de verschillende overheden die zich engageren voor de ondersteuning van de kunsten. Op dit vlak bevat de nota een aantal positieve elementen, onder meer de uitnodiging aan steden en gemeenten om een bijdrage te leveren aan de strategische visieontwikkeling. Het is ook mogelijk om een en ander meer op maat van de specifieke organisaties te bekijken.

Inzake de kunstcanon sluiten de steunpunten zich aan bij de opmerkingen over het criterium landelijk bereik. Inhoudelijk moet dit verder uitgewerkt worden. Het is echter onduidelijk hoe dit kan geoperationaliseerd worden als beoordelingscriterium nog vóór de eigenlijke beoordeling. Dat dreigt in conflict te komen met de idee van zelfprofilering. Het geografische bereik van een organisatie zou best deel uitmaken van de zelfprofilering. Dat kan ook terugkomen in de verschillende elementen van de beoordelingsprocedure. Voor de preadviezen, die momenteel alleen individueel bekeken worden, kan men denken over een soort van landschapstoets.

De heer *Stef Coninx*, directeur Muziekcentrum Vlaanderen, gaat in op de matrix. De zelfprofilering zal wellicht leiden tot een grotere diversiteit. Dat is positief. Sommige werk-

vormen in het decreet zijn wellicht een beetje gedateerd. Een evaluatie meer op maat van de organisatie is wenselijk. Hopelijk kan dat ook de gelijkberechtiging bevorderen.

Hij formuleert toch enkele aandachtspunten. Sinds de jaren 1980 heeft het Vlaamse kunstenbeleid in de internationale context zeker nooit achteropgelopen. Het is echter niet duidelijk of nieuwe principes zomaar op alle disciplines en werkvormen kunnen worden toegepast. Het samenspel tussen de verschillende functies is belangrijk. Het kan niet dat dezelfde spelers altijd alle functies opnemen. De interactie tussen de verschillende spelers die een noodzakelijke functie invullen blijft belangrijk. Daarom is hij blij dat sommige organisaties meewerken aan de veldtoets van het agentschap. Hij pleit ook voor een tussentijdse evaluatie met de bijbehorende remediëring. Een periode van vijf jaar is lang.

De heer *Dirk De Wit* staat positief tegenover het vormen van een pool van beoordelaars. Dit kan immers leiden tot een diversificatie van de expertise zodat maatwerk mogelijk wordt bij de beoordeling. Vaste smaak of dogma's krijgen dan minder kans. In de huidige commissies is er vooral expertise op het vlak van creatie en presentatie en minder op het vlak van ontwikkeling, productie, participatie en bemiddeling.

De expertise rond functies moet gekoppeld blijven aan een discipline. Creatie in podiumkunsten is iets anders dan in beeldende kunst. Continuïteit is belangrijk. De beoordelaars kunnen expertise opbouwen door het afleggen van werkbezoeken en het lezen van dossiers, maar ook door het opvolgen van projecten, kunstenaars en organisaties. De veldtoets is belangrijk. Men moet de organisaties niet alleen beoordelen op basis van de functies die ze opnemen, maar ook op basis van de rol die ze opnemen binnen een discipline en binnen het hele kunstenveld. Ten slotte is ook de matching heel belangrijk. De vraag is dus welke pool van beoordelaars welk dossier zal lezen.

De heer *Joris Janssens* gaat in op het instrumentarium van trajecten, beurzen en structuren. Er is al een budgettaireerschikking geweest voor de projecten en het projectmatig instrumentarium en voor de structurele subsidies. In eerdere trajecten werd gepleit voor een inhoudelijke opwaardering van het projectinstrumentarium. Een aantal elementen in de nota komen aan die becommernis tegemoet. Het idee van de meerjarige projecten is al toegelicht. Ook het feit dat projecten functies zouden kunnen combineren is interessant, naast een diversificatie van het beurzeninstrumentarium. Het wegvallen van de tweejarige structurele enveloppes is een belangrijk aandachtspunt. De dynamiek van instroom en uitstroom in de sectoren zal anders moeten worden ingevuld. Er moet een duidelijk onderscheid blijven tussen een project en een structuur. De kosten die men op dit ogenblik moeilijk kan onderbrengen in projectbudgetten, zouden een plaats moeten kunnen vinden binnen de meerjarige projecten.

Het precieze samenspel tussen projecten, structuren en beurzen is afhankelijk van de manier waarop sectoren en disciplines zich organiseren. Voor de podiumkunsten merkt hij alleen op dat de opwaardering van de projecten een goede zaak is. Dit sluit aan bij een belangrijke trend, namelijk dat de kunstenaars steeds meer op individuele basis werken, binnen ad-hocsamenwerkingsverbanden en minder binnen de vaste context van een gezelschap. De slinger mag echter ook niet te ver de andere richting uitgaan: ook de meerjarige subsidies kunnen een instrument zijn om continuïteit te geven aan loopbanen van kunstenaars. Daarom is het een goed idee om de beurzen, projecten en structuren samen te houden binnen dit decreet. Flanders Art zou dan vooral de exportsteun kunnen faciliteren. Daar is de nood aan een snel en flexibel optreden het grootst.

De heer *Dirk De Wit* stelt dat de beeldende kunsten bij de evaluatie van het Kunstendecreet vooral vroegen naar een diversifiëring van de beleidsinstrumenten. Zo kan men meer

maatwerk bieden. De beleidsinstrumenten moeten ook goed op elkaar afgestemd zijn, niet alleen binnen, maar ook buiten de kunsten. De conceptnota besteedt heel wat aandacht aan beleidsinstrumenten voor kunstenaars. Dat is positief. Men moet wel goed voor ogen houden welke doelstelling men probeert te bereiken met welk beleidsinstrument.

Bij het tot stand komen van het Kunstendecreet zijn er een aantal beleidsinstrumenten voor kunstenaars verloren gegaan. Die draad zou men opnieuw moeten oppikken. De galerieregeling bepaalde bijvoorbeeld dat een galerie een klein beetje steun kan krijgen indien ze Vlaamse kunstenaars presenteert op een belangrijke kunstbeurs. Ook het aankoopbeleid van de Vlaamse Gemeenschap was vroeger een belangrijk beleidsinstrument. Men kan ook denken aan nieuwe beleidsinstrumenten zoals projectontwikkeling. Kunstenaars die een complex en duur project ontwikkelen, zouden bijvoorbeeld een beetje steun moeten kunnen krijgen om het project meer volwassen te maken.

Een eerste concreet voorstel is dat de beleidsinstrumenten voor kunstenaars zoveel mogelijk samengehouden zouden worden. Een tweede voorstel is om bij Flanders Art vooral die zaken onder te brengen die te maken hebben met het naar buiten brengen van het werk, bijvoorbeeld reis- en verblijfskosten en de galerieregeling. Een mogelijk nieuw instrument dat ook bij Flanders Art kan worden ondergebracht is een soort van kunstkoopregeling. Hiermee zou men minder bemiddelde burgers die van kunst houden een goedkope lening willen laten aangaan om kunst te kopen. Een dergelijk systeem bestaat nu al in Nederland. Ook de creatieopdrachten zouden eventueel in Flanders Art kunnen worden ondergebracht. Bij dergelijke opdrachten is er een opdrachtgever die de kunstenaar uitnodigt om een werk te maken. Dat hoort minder tot de corebusiness van de kunstenaar.

Het aankoopbeleid van de Vlaamse Gemeenschap moet niet ondergebracht worden bij Flanders Art, maar wel gewoon bij het Kunstendecreet. Dat aankoopbeleid heeft immers niet te maken met export en profit. Het is veeleer een aangelegenheid van kunsten en erfgoed. Ook de musea zouden daarbij betrokken moeten worden.

Het kunstensteunpunt heeft de opdracht om de verschillende beleidsinstrumenten zo goed mogelijk uit te leggen aan de kunstenaars. Het steunpunt moet ook zorgen voor een goede afstemming, binnen en buiten het decreet.

De heer *Stef Coninx* vindt het geen toeval dat zowel de belangenbehartigers als de steunpunten eensgezind hun standpunt naar voren hebben gebracht.

Het Muziekcentrum Vlaanderen staat vooral positief tegenover het streven naar schottenloosheid en naar gelijkberechting, zoals vermeld in de conceptnota van de heer Caron. Als Flanders Art echt complementair kan zijn aan het Kunstendecreet, dan kan het een positieve rol spelen.

De workload van de leden van de beoordelingscommissie Muziek is heel hoog. De heer Coninx ziet niet goed hoe de nieuwe indeling daarvoor een oplossing kan bieden. Hij vraagt aandacht voor de ondersteuning van de componisten. Het Muziekdecreet was daartoe een goede aanzet, maar dat heeft jammer genoeg geen kansen gekregen. Voor de promotie van de Vlaamse muziek en van de Vlaamse componisten werd destijds het Muziekcentrum Vlaanderen opgericht. Alle genres kregen daarbij een gelijkwaardige behandeling. Dat mag bij de realisatie van een eengemaakt steunpunt zeker niet verdwijnen.

In de sector van de amateurkunsten zijn er vier degelijke organisaties enkel en alleen voor de muziek: Koor&Stem, Vlamo, Poppunt en Muziekmozaïek. Daarom betwijfelt de heer Coninx of het op het professionele niveau niet langer nodig zou zijn om een apart

steunpunt voor de muzieksector te hebben. Het nieuwe steunpunt moet zeker samenwerking met andere beleidsdomeinen mogelijk kunnen maken. Hij hoopt dat de voorlopige keuze voor de naam Flanders Art wijst op een complementariteit met Arts Flanders, een initiatief van de steunpunten om de kunst te promoten in het buitenland. Flanders Art kan het best uitgewerkt worden op maat van de sector en functioneren als een soort van agency. Daarvan zijn er goede voorbeelden in het buitenland en het binnenland, namelijk Wallonie-Bruxelles Musiques. Er moet een goede interactie zijn met de expertise in het steunpunt. Flanders Art moet ook kunnen samenwerken met de andere fondsen, beleidsdomeinen en landelijke initiatieven.

De heer *Joris Janssens* gaat in op het thema van het kunstensteunpunt binnen het Kunstendecreet. Steunpunten zijn facilitaire organisaties die een intermediaire rol vervullen tussen veld en overheid, met een aantal taken: praktijkondersteuning, praktijkontwikkeling, beeldvorming en communicatie. Binnen het nieuwe Kunstendecreet zal er een kunstensteunpunt zijn. Dat is positief. In het verleden zijn er namelijk al een aantal stappen gezet in de richting van een grotere synergie tussen de steunpunten. Het is eveneens maatschappelijk belangrijk om meer de stem van de kunsten als geheel te laten horen. Een eengemaakt kunstensteunpunt zou ook de mogelijkheid bieden om bruggen te slaan met andere sectoren en om werk te maken van de expertiseopbouw omtrent die uitwisseling. De conceptnota zegt ook dat het steunpunt verantwoordelijk zal zijn voor de landschapstekening ter voorbereiding van de strategische beleidsvisieontwikkeling. Dat ziet hij als een erkenning voor het werk van de voorbije jaren rond de veldanalyses.

De heer *Stef Coninx* pleit voor een debat over de rol en de positionering van het nieuwe steunpunt. Daarbij moeten de verwachtingen van het beleid en van de sector duidelijk worden omschreven. Er moet ook gezorgd worden voor afstemming met de andere landelijke initiatieven, bijvoorbeeld met het kunstenloket, met de andere fondsen en met het nieuwe Flanders Art. Een herkenbaarheid van de diverse disciplines en zelfs van de subdisciplines is absoluut noodzakelijk. Het eengemaakte kunstensteunpunt mag geen besparingsoefening zijn. Niet alleen de middelen, maar ook de expertise moeten in het nieuwe steunpunt worden ondergebracht. Voor een aantal transversale thema's is die expertise op dit ogenblik onvoldoende. Het eengemaakte kunstensteunpunt moet een flexibel en slagvaardig instrument zijn voor de sector.

De heer *Dirk De Wit* beaamt dat het nieuwe kunstensteunpunt sectorspecifiek moet werken. De kunstenpraktijken worden immers steeds complexer en ze veranderen snel. Het steunpunt zal twee belangrijke kernfuncties hebben, namelijk het verzamelen van gegevens voor de opmaak van degelijke landschapsteksten en de gemeenschappelijke internationale communicatie Arts Flanders. Daarnaast zijn er ook een aantal gemeenschappelijke thema's die te maken hebben met andere domeinen, zoals bijvoorbeeld erfgoed, onderwijs, creatieve industrie, wetenschap en innovatie, diversiteit en participatie. Daarbij dient men samen te werken met de expertisecentra op die verschillende domeinen.

De banden met de twee fondsen en met het Vlaams Architectuurinstituut moeten aangehaald worden. Ook die hebben namelijk te maken met die gemeenschappelijke thema's en met de internationale communicatie. Het overleg tussen het erfgoedsteunpunt en de verschillende steunpunten in de cultuursector zal heel belangrijk worden.

7. Vragen van de commissieleden en antwoorden van de Expertencommissie, de adviescommissie Kunsten, VOBK, oKo, NICC, MuziekOverleg, Demos, Vti, BAM en Muziekcentrum Vlaanderen

Mevrouw *Yamila Idrissi* dankt de sprekers voor hun uitgebreide en degelijke analyse van de conceptnota. De vertegenwoordigers van de Expertencommissie legden voor de visie-nota een stappenplan voor. Ziet men daarbij een rol voor de steden, en zo ja, welke plaats krijgt dat binnen het stappenplan?

De conceptnota bepaalt dat er een visienota moet worden opgesteld, ten laatste een jaar na het begin van de regeerperiode. Moet in de visienota geen soort van resultaatsverbin-
tenis worden opgenomen om ervoor te zorgen dat de mooie principes ook gerealiseerd
worden in de subsidierondes? Dat geldt zeker voor het thema diversiteit.

Hoe kan men de samenhang bevorderen tussen de structurele en de projectmatige onder-
steuning?

Sommige sprekers hebben gevraagd naar een beroepsprocedure of eventueel naar een
ombudsfunctie. Soms is er immers discussie over individuele dossiers. Zijn er op dit vlak
al concrete voorstellen?

Mevrouw Idrissi is het eens met het pleidooi voor een vaste pool van beoordelaars, aange-
vuld met experts. Dat zal de continuïteit ten goede komen. Zo kan men ook voorkomen
dat de expertise verloren gaat. Anders zal de administratie vrij spel krijgen.

Het MuziekOverleg heeft de conceptnota en zeker Flanders Art op een eigenzinnige
manier ingevuld. Misschien heeft het MuziekOverleg dat iets te ruim geïnterpreteerd.

De heer *Paul Delva* begrijpt dat de Expertencommissie zich achter de nota schaaft.
Iemand vroeg of de wisselende structuur van de commissie geen negatieve impact zou
hebben op het contact met de organisaties. Hij vroeg zich af of de kwaliteit van de dos-
siers niet belangrijker wordt dan de werking van een organisatie. De heer Delva begrijpt
die bekommernis. Er zijn echter slechts enkele systemen mogelijk om deze commissies te
organiseren. Denkt men in dat verband aan een vaste kern per commissie of per disci-
pline, die dan wordt aangevuld op een roterende basis?

Verschillende sprekers gaven een gelijklopende definitie van de schottenloosheid. De
schottenloosheid wordt gekoppeld aan het feit dat de disciplines aanspraak kunnen
maken op middelen van het Kunstendecreet. Er wordt geen onderscheid gemaakt. Dat is
een interessante benadering.

De heer Demuyt stelde dat de afschaffing van de tweejarige subsidies de drempel voor
meerjarige ondersteuning dreigt te verhogen. Dat euvel zou kunnen worden opgevangen
door ruimere projectmogelijkheden. Daar werden echter een aantal negatieve elementen
tegenover gezet, onder meer het risico dat de administratieve last zou verhogen en dat lan-
getermijnplanning moeilijker zou worden. Wat bedoelt men daar concreet mee? Gaat het
om een pleidooi voor het behoud van de tweejarige subsidies of zijn er mogelijkheden om
de nadelen van de afschaffing op te vangen?

De conceptnota maakt een link tussen de notie landelijk bereik en publieksbereik, omwille
van de link naar presentatie en participatie. Sommige sprekers stelden dat men het crite-
rium landelijk bereik zou moeten kunnen loslaten om te evolueren naar een ander con-
cept, bijvoorbeeld bovenlokale betekenis of uitstraling. Dat is een interessante piste, maar
wat bedoelt men precies met bovenlokale betekenis of uitstraling? Een systeem met een
enveloppe voor vijf jaar en voor tweeënhalf jaar verschilt eigenlijk nauwelijks van het
huidige systeem. Het is echter onduidelijk hoe men binnen dit systeem de gevraagde twee
instroommomenten moet organiseren.

De heer Delva is het ermee eens dat een beroepsprocedure mogelijk moet zijn. In welke
fase moet de beroepsprocedure ingelast worden: na de uitspraak van de commissie of na
de uitspraak van de minister?

Waarom is het MuziekOverleg zo bezorgd over de eenmaking van de steunpunten? Heeft
dat te maken met de vrees dat het ten koste zal gaan van de sectorspecifieke werking of

dat de muzieksector binnen het eengemaakte steunpunt te weinig aandacht zou krijgen? Zo ja, waarom zou dat zo zijn?

Een belangrijke zorg is dat een kleinere sector zoals de sociaal-artistieke sector, te weinig groeikansen zou krijgen binnen het nieuwe decreet? Hoe kan men tegemoetkomen aan die zorg?

De heer *Paul Corthouts* legt uit dat de steden, gemeenten en regio's een bijzonder belangrijke rol spelen in het stappenplan, zeker in de eerste stap van de landschapsanalyse. Steden en gemeenten hebben bovendien best ook inspraak in het publieke debat over het voorstel van visienota. Dat debat is belangrijk als referentiekader, niet alleen voor de beleidsmakers maar ook voor de sector zelf. Dat de adviescommissie toeziet op de beoordelingscommissie, moet zorgen voor aandacht voor de beleidspunten van de ministeriële visienota.

oKo en de collega-belangenbehartigers willen zo min mogelijk samenhang tussen de projectmatige en de meerjarige, structurele ondersteuning. Beide vormen van ondersteuning zijn er immers voor een heel andere wijze van organisatie en ondersteuning. Voor de tussentijdse instroom zien de belangenbehartigers dan ook geen heil in meerjarige project-subsidie als een opstap naar een structurele financiering. Beide blijven best gescheiden. Vandaar het voorstel om ook een instapmogelijkheid te voorzien voor structurele subsidie om de 2,5 jaar.

Eens de regering een beslissing genomen heeft, zou enkel de Raad van State daar nog op kunnen ingrijpen. De mogelijke procedure voor heroverweging moet dus vóór die definitieve beslissing komen, wat impliceert dat er een voorlopige beslissing moet zijn waartegen de indiener een of andere vorm van wederwoord kan instellen.

Mevrouw *Yamila Idrissi* vraagt om de precieze vorm en gevolgen van dergelijke procedure te verhelderen. De heer *Paul Delva* begrijpt de reeds eerder gemaakte opmerking inzake gebrekkige beroepsprocedure, met name dat nu de grieven en commentaren van indieners door dezelfde personen beoordeeld worden die ook het oorspronkelijke voorstel onder ogen namen. Dat is inderdaad geen echte beroepsmogelijkheid.

De heer *Paul Corthouts* ziet het scheppen van een echte beroeps- of heroverwegingsmogelijkheid ook als een gemeenschappelijke uitdaging. Wat de pool van beoordelaars betreft, is het inderdaad nodig om een overkoepelende visie over een project of discipline te bewaren, maar toch de flexibiliteit van de functies te behouden. Wellicht zal er een vaste kern nodig zijn die aangevuld wordt met experts per deelterrein. Zowel landelijk bereik als bovenlokale uitstraling zijn moeilijk meetbaar en de invulling ervan kan nog evolueren. De vaststelling dat organisaties vaak voor meerdere functies hun lokaliteit overstijgen is daarbij belangrijk. Het klopt dat de tussentijdse evaluatie na tweeënhalf jaar kan zorgen voor een nieuwe instroom. Of de beoordeling in de lente of winter verschilt, bestempelt de spreker als voer voor sociologisch onderzoek.

Mevrouw *Linda Suy* wijst er als lid van de adviescommissie Kunsten op dat de beoordelingscommissie de kloof tussen de structurele initiatieven, veelal grote instituten, en de talrijke, veelal kleinere projecten groter maakt. Die laatsten zijn al kwetsbaarder en kunnen ook moeilijker plannen op lange termijn. Het komt erop aan tegemoet te komen aan hun terechte verzuchtingen naar continuïteit. Daarom pleit ze voor een tussenvorm tussen projectmatige en structurele ondersteuning.

De heer *Maarten Quaghebeur* is verwonderd dat mevrouw Idrissi zijn interpretatie van Flanders Arts als eigenzinnig bestempelt. Zijn enige bekommernis is dat het een te weinig sectorspecifiek en praktisch instrument zou zijn. Hij ziet immers niet direct in hoe het kan ingezet worden in het belang van de kunstenaar en organisatie. De muzieksector is

breed en divers. Dat er discussie is of de negentien organisaties van het overlegorgaan voldoende zijn, is daar het beste bewijs van. Daarbij komt nog dat de sector slechts voor een klein deel onder het gesubsidieerde kunstenveld valt. Het andere deel is daar niet altijd vragende partij voor, maar vraagt wel een beleid. De moeilijke weg van het Muziekcentrum heeft onder meer te maken met de omvang van de sector. De vraag is dan ook of een muziekcentrum dat het beleid van de minister van Cultuur uitvoert, een goed steunpunt kan zijn voor de brede sector. De sector wil liefst een steunpunt dat de wensen van de volledige muzieksector overbrengt bij de bredere overheid.

Mevrouw *An De Bisschop* stelt dat zij een beetje probeerde om duidelijk te maken dat ze meer maatschappelijke ambitie van het kunstenveld verwacht, zeker inzake diversiteit. Momenteel is interculturaliteit een beoordelingsaspect, maar reële verandering heeft dat niet teweeggebracht. Quota werken enkel op landschaps- maar niet op organisatieniveau. De overheid kan dus van de sector vragen dat een bepaald percentage van de projecten ingediend is door diverse actoren. Kwaliteit in de kunsten staat altijd bovenaan, en blijft dus het eerste beoordelingscriterium. Als de commissie afwijkt van de quota, zou ze moeten motiveren waarom. Diversiteit of interculturaliteit zou een decretaal transversaal criterium kunnen zijn dat positief doorweegt in beslissingen. Dat diegenen die inspanningen leveren voor interculturaliteit, zoals de KVS, daarop afgerekend worden, zou niet mogen kunnen. Organisaties die de zoektocht aangaan, verdienen krediet.

Het is niet zo dat de nota het sociaal-artistieke werk te weinig groeikansen geeft, maar er zijn wel te weinig garanties. Een eerste aspect is dat het sociaal-artistieke werk niet mag beperkt worden tot de participatiefunctie, maar dat het alle functies doorkruist. De sociaal-artistieke functie mag ook niet beperkt blijven tot die kleine deelsector: een theaterhuis kan die net zo goed vervullen. Niet alleen moet sociaal-artistiek werk alle functies doorkruisen, maar ook een functie zijn binnen participatie. Dat is ooit zo geweest. De spreker vraagt dus naar opnieuw minder strikte grenzen tussen de sociaal-artistieke en de kunsten.

Een tweede kwestie zijn de middelen. De gemiddelde subsidiebedragen voor sociaal-artistieke werking zijn minder dan helft dan voor de andere kunstenorganisaties. Mevrouw De Bisschop ziet daar geen grond voor en pleit voor gelijke behandeling. Omdat de sector jong is, is een steunpunt belangrijk. Geen enkele organisatie beschikt over voldoende middelen voor discoursvorming, verzamelen van goede praktijken en internationale netwerking, hoewel al die aspecten bijzonder belangrijk zijn om te groeien. Voorts is de beoordeling weinig professioneel. Dat gebrek aan expertise ligt niet alleen aan de commissie, maar ook aan de beperkte omvang van de sector. Buiten de organisaties telt Vlaanderen misschien tien experts. De spreker vraagt om tijd en steun voor visieontwikkeling en expertiseopbouw, ook van de beoordelingscommissie.

Mevrouw De Bisschop is tegen de pool van beoordelaars om democratische redenen, maar voor het sociaal-artistiek werk is die werkwijze dan ook nog eens onhaalbaar. Tot slot pleit ze ervoor dat de beoordeling gestaafd wordt met voldoende praktijkbezoeken. Dat is voor de hele kunstensector belangrijk, maar toch vooral voor het sociaal-artistieke werk waarmee er nog te weinig ervaring is.

Mevrouw *Yamila Idrissi* informeert of mevrouw De Bisschop het dan eens is met een poolstelsel waarbij experts aangetrokken worden naargelang de aard van het te beoordelen dossier. Ze kunnen dan de vaste experts bijstaan met hun expertise in specifieke domeinen.

Mevrouw *An De Bisschop* ziet dat als een mogelijkheid, en benadrukt vooral het belang van een vaste kern van de beoordelingscommissie. Slechts zo kan de commissie een visie ontwikkelen, wat voor een jonge sector des te belangrijker is.

De heer *Dirk De Wit* werpt op of de nadelen van een beheersovereenkomst en bijhorend apart beoordelingsproces voor de grotere instellingen wel opwegen tegen de voordelen. Ook de belangenbehartigers stellen vragen bij de meerwaarde daarvan. In dit verband kan ook de vraag worden gesteld of de aparte criteria voor de instellingen de opbouw en het functioneren van de volledige sector wel ten goede komen.

Het ruime initiatiefrecht van de sector is volgens de heer *Joris Janssens* een van de redenen van de internationale erkende kwaliteit. Het impulsbeleid maakt het echter mogelijk om taken te stimuleren die de sector spontaan te weinig vervult, zoals interculturaliteit. Impulsen kunnen financieel van aard zijn, maar er zijn heel wat andere mogelijkheden. Het flankerende beleid daarvoor verdient een grondige reflectie.

De *commissievoorzitter* dankt de sprekers voor hun interessante bijdrage aan de hoorzittingen. Hij nodigt hen uit om de parlementaire bespreking van de conceptnota's verder op te volgen.

Philippe DE COENE,
voorzitter

Yamila IDRISSE
Marius MEREMANS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ACE	Arts Council of England
BAM	Instituut voor Beeldende, Audiovisuele en Mediakunst
BKO	Brussels Kunstenoverleg
CoNCA	Consell Nacional de la Cultura i les Arts
DNA	in dit verslag bedoeld als de specifieke eigenheid van een kunstenaar of instelling
EVA	extern verzelfstandigd agentschap
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
hr	human resources
IFACCA	International Federation of Arts Councils and Culture Agencies
IVA	intern verzelfstandigd agentschap
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
KVS	Koninklijke Vlaamse Schouwburg
MuHKA	Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen.
NICC	Nieuw Internationaal Cultureel Centrum
oKo	overleg Kunstenorganisaties
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
SMIT	Studies on Media Information and Telecommunication
VAF	Vlaams Audiovisueel Fonds
VAI	Vlaams Architectuurinstituut
VFL	Vlaams Fonds voor de Letteren
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
Vlamo	Vlaamse Amateurmuziekorganisatie
VOBK	Vereniging Organisaties Beeldende Kunst
VTi	Vlaams Theater Instituut
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk